

UNIVERSITATEA BABEȘ – BOLYAI, CLUJ – NAPOCA
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
ȘCOALA DOCTORALĂ *EDUCAȚIE, REFLECȚIE, DEZVOLTARE*

TEZĂ DE DOCTORAT

Rezumat

COORDONATOR:

Prof. univ. dr. habil. HORAȚIU CATALANO

DOCTORAND:

ANA RUS

Cluj-Napoca

2026

UNIVERSITATEA BABEȘ – BOLYAI, CLUJ – NAPOCA
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
ȘCOALA DOCTORALĂ *EDUCAȚIE, REFLECȚIE, DEZVOLTARE*

TEZĂ DE DOCTORAT

**Formarea și dezvoltarea autonomiei personale și sociale a preșcolarilor ca
premisă a adaptării școlare**

COORDONATOR:

Prof. univ. dr. habil. HORAȚIU CATALANO

DOCTORAND:

ANA RUS

Cluj-Napoca

2026

Cuprins:

LISTA TABELELOR.....	5
LISTA FIGURILOR.....	8
LISTA ANEXELOR.....	9
LISTA ABREVIERILOR.....	9
GLOSAR DE TERMENI.....	10
ARGUMENT.....	12
PARTEA I: FUNDAMENTAREA TEORETICĂ.....	14
CAPITOLUL I. EDUCAȚIA TIMPURIE – NIVELUL PREȘCOLAR.....	14
I.1. Conceptul de educație timpurie.....	14
I.2. Finalitățile educației timpurii.....	19
I.3. Educația timpurie în România și în contextul european.....	24
I.4. Tranziția de la grădiniță la școală.....	33
I.4.1. Aptitudinea pentru școlaritate.....	39
I.4.2. Elementele de continuitate și discontinuitate între nivelul preșcolar și nivelul primar.....	43
CAPITOLUL II. FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE ȘI SOCIALE ÎN PERIOADA PREȘCOLARITĂȚII.....	49
II.1. Autonomia. Delimitări conceptuale.....	49
II.2. Autonomia personală a copiilor de vârstă preșcolară.....	55
II.2.1. Dimensiunile autonomiei personale a preșcolarilor.....	57
II.2.2. Comportamentele specifice autonomiei personale a preșcolarilor.....	58
II.3. Autonomia socială în educația timpurie.....	59
II.3.1. Dimensiunile autonomiei sociale a preșcolarilor.....	63
II.3.2. Comportamentele specifice autonomiei sociale a preșcolarilor.....	66
II.4. Mediile formative principale ale dezvoltării comportamentelor specifice autonomiei personale și sociale a copilului de vârstă preșcolară.....	70
II.4.1. Familia – mediul formativ al dezvoltării comportamentelor autonome ale copiilor.....	70
II.4.2. Influența stilurilor parentale asupra dezvoltării comportamentelor autonome ale copiilor.....	71
II.4.3. Grădinița – mediul formativ al dezvoltării comportamentelor autonome ale copiilor.....	76

II.4.4. Rolul activităților de dezvoltare personală (ADP) și a jocurilor și activităților liber-alese (ALA) în formarea comportamentelor autonome ale copiilor	79
II.5. Cadre normative ale autonomiei și taxonomii ale comportamentului autonom.....	84
II.6. Noul design al autonomiei copilului din perspectivă digitală	90
II.7. Teorii relevante privind autonomia copilului	93
II.7.1. Teoria dezvoltării psihogenetice a lui J. Piaget (1952)	93
II.7.2. Teoria socioconstructivistă a lui L. S. Vygotsky (1962,1978).....	95
II.7.3. Teoria învățării sociale a lui A. Bandura (1965)	98
II.7.4. Teoria atașamentului a lui J. Bowlby (1969).....	101
II.7.5. Teoria sistemelor ecologice a lui U. Bronfenbrenner (1977)	104
II.7.6. Teoria autodeterminării a lui E. L. Deci și R. M. Ryan (1985)	107
CAPITOLUL III. ADAPTAREA COPIILOR LA MEDIUL ȘCOLAR.....	111
III.1. Adaptarea școlară. Delimitări terminologice	111
III.2. Factori specifici adaptării școlare	115
III.2.1. Factorii interni ai adaptării școlare	115
III.2.2. Factorii externi ai adaptării școlare.....	117
III.3. Etapele adaptării școlare	120
III.4. Potențialul adaptativ al copilului din ciclul primar.....	123
III.5. Inadaptarea școlară. Precizări terminologice	129
III.6. Factori ai inadaptării școlare	131
III.6.1. Factorii interni ai inadaptării școlare	131
III.6.2. Factorii externi ai inadaptării școlare.....	132
III.7. Statutul autonomiei în adaptarea școlară a copilului	134
III.8. Profilul copilului adaptat la mediul școlar	136
PARTEA a II-a: DEMERSUL INVESTIGATIV	140
CAPITOLUL IV. CERCETAREA EMPIRICĂ. Studii privind formarea și dezvoltarea autonomiei personale și sociale a preșcolarilor prin programe de intervenție specifice. Influența autonomiei personale și sociale asupra adaptării școlare.....	140
IV.1. Premisele cercetării	140
IV.2. Scopul și obiectivele generale ale cercetării	141
IV.3. Întrebările de cercetare	141
IV.4. Ipotezele și variabilele cercetării.....	142
IV.5. STUDIUL 1. Validarea instrumentului de măsurare a autonomiei sociale	144
IV.5.1. Introducere	144

IV.5.2. Scopul și obiectivele studiului	145
IV.5.3. Întrebările de cercetare	146
IV.5.4. Ipotezele și variabilele studiului.....	146
IV.5.5. Metodele și instrumentele de cercetare	146
IV.5.6. Participanți și procedură:.....	148
IV.5.7. Analiza datelor și interpretarea rezultatelor	160
IV.5.8. Concluziile Studiului 1	168
IV.5.9. Limitele studiului	169
IV.6. STUDIUL 2. Formarea și dezvoltarea autonomiei personale și sociale a preșcolarilor prin Programul de intervenție experimentală Pas cu pas, către autonomie (PPCA).....	170
IV.6.1. Introducere	170
IV.6.2. Scopul și obiectivele studiului	170
IV.6.3. Întrebările de cercetare	171
IV.6.4. Ipotezele și variabilele cercetării.....	171
IV.6.5. Locul și perioada cercetării	172
IV.6.6. Eșantioanele de participanți	172
IV.6.7. Metodele și instrumentele de cercetare	174
IV.6.8. Metodele statistice de colectare și interpretare a datelor.....	176
IV.6.9. Prezentarea generală a programului Pas cu pas, către autonomie (PPCA)	176
IV.6.9.1. Prezentarea programului Pas cu pas, către autonomie (PPCA) – adresat educatoarelor.....	178
IV.6.9.2. Prezentarea programului Pas cu pas, către autonomie (PPCA) – adresat părinților.....	196
IV.6.10. Etapele cercetării	205
IV.6.10.1. Etapa preexperimentală	206
IV.6.10.2. Etapa experimentală	208
IV.6.10.3. Etapa postexperimentală	209
IV.6.10.4. Etapa de retestare	210
IV.6.11. Analiza datelor și interpretarea rezultatelor.....	210
IV.6.12. Concluziile Studiului 2.....	275
IV.6.13. Limitele studiului	278
IV.7. STUDIUL 3. Influența autonomiei personale și sociale a copiilor asupra adaptării școlare a acestora	279
IV.7.1. Introducere	279

IV.7.3. Întrebările de cercetare	281
IV.7.4. Ipotezele și variabilele studiului.....	281
IV.7.5. Eșantioanele de participanți	281
IV.7.6. Metodele și instrumentele de cercetare	282
IV.7.7. Metodele statistice de colectare și interpretare a datelor.....	285
IV.7.8. Participanți și procedură.....	286
IV.7.9. Analiza datelor și interpretarea rezultatelor	286
IV.7.10. Concluziile Studiului 3.....	301
IV.7.11. Limitele studiului	304
Capitolul V. CONSIDERAȚII FINALE	305
V.1. Abordarea sintetică și integrativă a celor trei studii	305
V.2. Concluziile celor trei studii	309
V.3. Considerații de etica cercetării	311
V.4. Contribuții teoretice și practice ale lucrării	312
V.5. Limite generale și direcții viitoare de acțiune	314
CONCLUZII	316
BIBLIOGRAFIE:	318
ANEXE.....	355

GLOSAR DE TERMENI

Acomodarea – o etapă inițială în procesul de integrare socială, constând în familiarizarea individului cu particularitățile, normele și așteptările asociate noului rol sau statut pe care urmează să îl asume în cadrul sistemului social.

Adaptarea – o caracteristică esențială a ființelor vii, care le permite ajustarea eficientă a funcțiilor și a structurilor, în raport cu schimbările survenite în mediul înconjurător.

Adaptarea biologică – proces prin care organismele vii își modifică treptat structura morfologică și funcțiile fiziologice, astfel încât să corespundă condițiilor specifice mediului în care trăiesc.

Adaptarea psihologică – procesul de echilibrare între mecanismele de *asimilare* și de *acomodare*, care se manifestă în cadrul interacțiunii continue dintre individ și mediul său.

Adaptarea școlară – o dimensiune specifică a adaptării sociale, care exprimă gradul de concordanță dintre cerințele și exigențele procesului didactic și particularitățile individuale și de vârstă ale copilului.

Adaptarea socială – integrarea comportamentală și atitudinală a individului în cadrul normelor și valorilor promovate la nivelul grupului social.

Aptitudinea pentru școlaritate – prezența unui set de calități în plan senzorio-motor, cognitiv, afectiv-motivațional și volițional, care facilitează îndeplinirea cerințelor școlare și desfășurarea cu succes a activităților de către copil.

Asimilarea – procesul prin care elementele provenite din mediul extern sunt integrate în structura internă a individului.

Autonomia – abilitate socială extrem de utilă, ce reprezintă independența individului în cadrul relațiilor interpersonale.

Autonomia personală – Abilitatea copilului de a realiza singur activitățile raportate la propria persoană, activități care până atunci erau desfășurate doar cu ajutorul unei persoane adulte.

Autonomia socială – Abilitatea copilului de a acționa independent și eficient în diverse situații sociale, fără sprijinul constant din partea adulților. Aceasta presupune: capacitatea de relaționare socială, interiorizarea și respectarea regulilor, autocontrolul comportamental, responsabilitatea, inițiativa și luarea deciziilor.

Eșafodajul – formă de sprijin temporar oferit de o persoană mai competentă (de regulă un adult) pentru a ajuta copilul să realizeze o sarcină pe care nu o poate îndeplini singur, sprijin care este retras treptat pe măsură ce copilul devine capabil să lucreze independent

Integrare socială – ansamblul modalităților prin care individul interacționează cu normele, valorile, instituțiile și grupurile sociale, urmărind atingerea unui echilibru între nevoile personale și cerințele societății

Tranziția de la grădiniță la școală – trecerea de la învățarea bazată pe joacă la un mediu academic mai structurat fiind o etapă de pregătire a copilului pentru viitoarele experiențe educaționale

I. Introducere

Autonomia reprezintă un concept important atât în limbajul educațional actual, cât și în documentele curriculare și legislative care reglementează educația timpurie. Aceasta este asociată cu responsabilitatea, dezvoltarea personală, interacțiunea socială și pregătirea copilului pentru integrarea în viața școlară și socială. În acest context, formarea comportamentelor autonome încă din perioada preșcolară constituie o premisă importantă pentru adaptarea copilului la cerințele mediului școlar.

Prezenta teză de doctorat a pornit de la necesitatea aprofundării conceptului de autonomie la vârsta preșcolară și de la importanța operaționalizării formelor sale de manifestare, în special autonomia personală și autonomia socială. Având în vedere numărul relativ redus al studiilor realizate în România pe această temă, precum și observarea unui nivel redus al comportamentelor autonome în contexte educaționale, lucrarea și-a propus identificarea unor modalități concrete de formare și dezvoltare a autonomiei personale și sociale a preșcolarilor și analizarea relației acesteia cu adaptarea la mediul școlar.

II. Prezentarea generală a tezei de doctorat

Teza de doctorat intitulată *Formarea și dezvoltarea autonomiei personale și sociale a preșcolarilor ca premisă a adaptării școlare* abordează problematica autonomiei copilului de vârstă preșcolară și evidențiază rolul acesteia în procesul adaptării la mediul școlar.

Lucrarea este structurată în două părți complementare: (1) fundamentarea teoretică și (2) demersul investigativ.

Fundamentarea teoretică cuprinde trei capitole care evidențiază principalele repere conceptuale, teoretice și metodologice privind educația timpurie, autonomia personală și socială a preșcolarilor și adaptarea școlară a acestora.

Primul capitol, intitulat *Educația timpurie – nivelul preșcolar*, prezintă conceptul de educație timpurie, finalitățile acesteia și particularitățile educației timpurii în România și în context european. De asemenea, sunt analizate aspecte referitoare la tranziția de la grădiniță la școală, aptitudinea pentru școlaritate și elementele de continuitate și discontinuitate dintre nivelul preșcolar și cel primar.

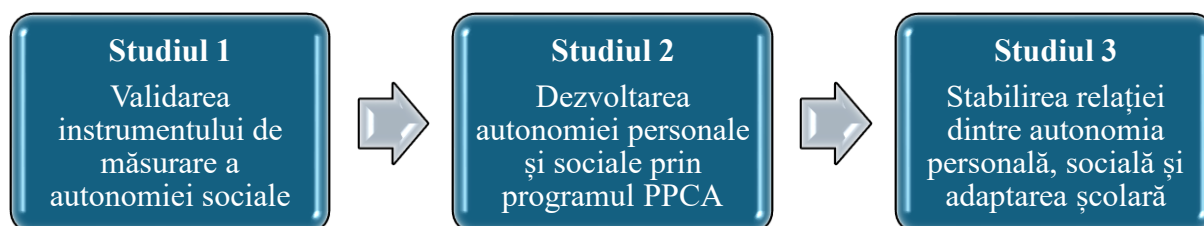
Cel de-al doilea capitol, *Formarea autonomiei personale și sociale în perioada preșcolarității*, abordează delimitările conceptuale ale autonomiei, dimensiunile autonomiei personale și sociale, comportamentele specifice autonomiei copilului preșcolar și rolul principalelor medii formative (familia și grădinița) în dezvoltarea comportamentelor autonome.

Totodată, sunt prezentate teoriile relevante privind dezvoltarea autonomiei copilului și implicațiile perspectivei digitale asupra noului design al autonomiei.

Capitolul al treilea, *Adaptarea copiilor la mediul școlar*, analizează conceptul de adaptare școlară, factorii interni și externi ai adaptării și inadaptării școlare, etapele adaptării la mediul școlar și profilul copilului adaptat școlar. În cadrul acestui capitol este evidențiat statutul autonomiei personale și sociale ca factor determinant al integrării eficiente a copilului în mediul școlar.

Partea a doua a lucrării este dedicată demersului investigativ și prezintă cercetarea empirică cu titlul: *Studii privind formarea și dezvoltarea autonomiei personale și sociale a preșcolarilor prin programe de intervenție specifice. Influența autonomiei personale și sociale asupra adaptării școlare*

Această cercetare cuprinde trei studii corelate între ele, care au abordat autonomia copilului în educația timpurie și adaptarea la mediul școlar într-o manieră progresivă și integrată. Fiecare studiu a contribuit la conturarea unei imagini de ansamblu asupra fenomenului analizat, prin investigarea unor dimensiuni distincte, dar interdependente.

În continuare, sunt prezentate structura generală a cercetării, scopul, obiectivele, întrebările de cercetare, ipotezele și variabilele investigate în cadrul celor trei studii.

Scopul și obiectivele generale ale cercetării

Scopul acestei cercetări constă în analizarea autonomiei personale și sociale a preșcolarilor în urma implementării programului PPCA și studierea influenței acesteia asupra adaptării la mediul școlar.

Obiectivele generale ale cercetării au fost operaționalizate în cadrul fiecărui studiu:

STUDIUL 1

- Dezvoltarea și validarea unui instrument de cercetare pentru măsurarea autonomiei sociale a copiilor cu vârsta între 5-7 ani.

STUDIUL 2

- Verificarea influenței programului PPCA în formarea, dezvoltarea și menținerea în timp a autonomiei personale și sociale a preșcolariilor.

STUDIUL 3:

- Stabilirea măsurii în care nivelul de autonomie personală și socială al elevilor influențează adaptarea școlară a acestora.

Întrebările de cercetare:

Fiecare studiu răspunde următoarelor întrebări de cercetare:

STUDIUL 1:

- Care sunt cele mai relevante dimensiuni pentru a construi un instrument ce măsoară autonomia socială a copiilor cu vârsta între 5-7 ani?
- Care este nivelul de fidelitate și de validitate al instrumentului creat pentru măsurarea autonomiei sociale a copiilor cu vârsta între 5-7 ani?

STUDIUL 2:

- În ce măsură diferă percepțiile educatoarelor și ale părinților privind nivelul de autonomie personală și socială al preșcolariilor, înainte și după implementarea programului experimental PPCA?
- Care este impactul programului PPCA asupra nivelului de autonomie personală și socială al preșcolariilor?
- În ce măsură se va menține nivelul autonomiei personale și sociale al copiilor, obținut prin programul PPCA, după 4 luni de la încheierea intervenției experimentale?

STUDIUL 3:

- În ce măsură se corelează nivelul autonomiei personale și sociale al elevilor cu adaptarea școlară a acestora?
- În ce măsură autonomia personală și socială constituie predictorii ai adaptării școlare a elevilor?

Ipotezele și variabilele cercetării

Ipoteza generală a cercetării:

Implementarea programului experimental PPCA va contribui la formarea, dezvoltarea și menținerea autonomiei personale și sociale a copiilor, care va influența semnificativ adaptarea școlară a acestora.

Ipotezele secundare ale cercetării:

Din **ipoteza generală** se desprind **ipotezele secundare**, care sunt distribuite pe fiecare studiu:

STUDIUL 1

S1_Ipoteza 1: Instrumentul de cercetare creat pentru măsurarea autonomiei sociale are un nivel ridicat de fidelitate, cu un coeficient alfa Cronbach peste 0.7.

S1_Ipoteza 2: Există o concordanță semnificativă între dimensiunile teoretice și alocarea itemilor conform opiniilor experților (validitate de conținut).

S1_Ipoteza 3: Instrumentul de măsurare a autonomiei sociale are validitate convergentă (de construct) semnificativă, corelând pozitiv cu alte instrumente validate, care măsoară constructe apropiate (autonomia personală).

STUDIUL 2

S2_Ipoteza 4: Există diferențe de percepție între educatoare și părinți în ceea ce privește evaluarea nivelului de autonomie personală și socială al copiilor, înainte și după implementarea programului experimental PPCA.

S2_Ipoteza 5: Implementarea programului PPCA va contribui la creșterea semnificativă a nivelului de autonomie personală și socială al preșcolarilor.

S2_Ipoteza 6: Nivelul autonomiei personale și sociale obținut prin programul PPCA se va menține pe termen mediu, după 4 luni de la încheierea intervenției.

STUDIUL 3

S3_Ipoteza 7: Nivelul de autonomie personală și socială al elevilor se corelează semnificativ cu adaptarea școlară a acestora.

S3_Ipoteza 8: Autonomia personală și socială a elevilor constituie predictorii semnificativi ai adaptării școlare a acestora.

Variabilele cercetării

Acestea sunt diferite, în funcție de fiecare studiu:

Variabilele independente:

- Structura instrumentului de măsurare a autonomiei sociale a preșcolarilor (dimensiunile și itemii);
- Programul de intervenție experimentală PPCA, bazat pe susținerea comportamentelor specifice autonomiei personale și sociale a copiilor, în grădiniță și acasă.

Variabilele dependente:

- validitatea și fidelitatea instrumentului de măsurare a autonomiei sociale

- nivelul autonomiei personale
- nivelul autonomiei sociale
- nivelul adaptării școlare

III. Prezentarea studiilor din cadrul cercetării empirice

STUDIUL 1

Scopul acestui studiu a fost dezvoltarea și validarea unui instrument de cercetare pentru măsurarea autonomiei sociale a copiilor cu vârsta între 5-7 ani. În cadrul studiului au fost utilizate atât metode de cercetare cantitative (ancheta pe bază de chestionar), cât și calitative (focus-grupul, analiza documentară). Instrumentele utilizate au inclus *protocolul pentru focus-grup*, *Screening-ul competențelor de autonomie personală* (SCAP, instrument standardizat integrat în Platforma PEDa, dezvoltată de Cognitrom) și *Screening-ul abilităților de autonomie socială* (SAAS).

După parcurgerea pașilor specifici creării unui instrument de cercetare, s-a realizat un studiu pilot pe 29 de preșcolari, testându-se ipotezele specifice.

Ipoteza 1, referitoare la fidelitatea instrumentului, a fost confirmată, coeficientul alpha Cronbach înregistrând valori mai mari de 0,70 atât în cazul evaluării autonomiei sociale realizate de părinți (0,86), cât și în cazul evaluării realizate de educatoare (0,82). De asemenea, toți itemii au depășit pragul minim acceptat de 0,30 al corelației item–scor total, ceea ce a indicat faptul că fiecare item a contribuit pozitiv la coerența internă a scalei.

Ipoteza 2, privind validitatea de conținut, a fost confirmată prin faptul că majoritatea itemilor au fost apreciați de experți ca fiind clari, relevanți și corespunzători dimensiunilor teoretice propuse. Sugestiile formulate au condus la ajustări minore, integrate în forma finală a instrumentului, ceea ce a susținut adecvarea acestuia din perspectiva coerenței conceptuale și a aplicabilității în context educațional.

Ipoteza 3, referitoare la validitatea convergentă, a fost confirmată prin corelațiile pozitive semnificative dintre cele două variante ale SAAS, care măsurau autonomia socială, și SCAP, instrumentul utilizat pentru evaluarea autonomiei personale. Aceste rezultate au demonstrat existența validității convergente între cele două instrumente.

Prin urmare, rezultatele obținute au evidențiat validitatea și fidelitatea instrumentului SAAS, alcătuit din 21 de itemi, acesta dovedindu-se adecvat pentru evaluarea autonomiei sociale a copiilor cu vârsta între 5 și 7 ani. În procesul de evaluare psihometrică au fost investigate trei componente esențiale: validitatea de conținut, validitatea de construct

convergență și fidelitatea. Validitatea de conținut a fost analizată prin consultarea experților și prin organizarea unui focus-grup cu educatoarele, fiind urmărite claritatea, relevanța și coerența conceptuală a itemilor. Validitatea de construct convergentă a fost testată prin compararea scorurilor obținute la instrumentul SAAS cu rezultatele generate de un instrument similar, validat științific. Fidelitatea a fost determinată prin coeficientul alpha Cronbach, calculat pentru fiecare dimensiune a instrumentului, în vederea stabilirii consistenței interne a itemilor.

STUDIUL 2

Cel de-al doilea studiu a avut ca obiectiv evaluarea eficienței programului experimental *Pas cu pas, către autonomie* (PPCA) în formarea, dezvoltarea și menținerea autonomiei personale și sociale a preșcolarilor. Studiul a utilizat metode mixte (calitative și cantitative) precum focus-grupul, ancheta pe bază de chestionar și experimentul pedagogic, fiind susținut de o strategie de triangulare a datelor. Instrumentele utilizate au fost protocolul pentru focus-grup, *Screening-ul competențelor de autonomie personală* (SCAP) și *Screening-ul abilităților de autonomie socială* (SAAS).

Designul cercetării a inclus etapa preexperimentală (T1), etapa experimentală, etapa postexperimentală (T2) și etapa de retestare (T3), iar analiza datelor a fost realizată prin metode statistice descriptive și inferențiale. Eșantionul inițial a fost format din 175 de preșcolari cu vârste cuprinse între 5 și 6 ani, distribuiți în două grupuri: grupul experimental și grupul de control. Nivelul autonomiei personale și sociale al copiilor a fost evaluat de către educatoarele și părinți în etapele T1 și T2 ale cercetării.

În etapa de retestare (T3), eșantionul a fost format din 80 de copii, numărul participanților fiind mai redus comparativ cu etapele anterioare, deoarece nu toți copiii incluși inițial în studiu au început clasa pregătitoare, iar pentru o parte dintre aceștia nu a fost posibilă menținerea contactului. În această etapă, nivelul autonomiei personale și sociale a fost evaluat de către învățătoarele și părinți.

În cadrul acestui studiu au fost testate **trei ipoteze**. Prima ipoteză a vizat existența unor diferențe între percepțiile părinților și ale educatoarelor, referitoare la evaluarea nivelului de autonomie personală și socială al copiilor, înainte și după implementarea programului PPCA. A doua ipoteză s-a referit la influența programului experimental PPCA asupra creșterii nivelului de autonomie personală și socială al copiilor, iar a treia ipoteză a presupus menținerea efectelor programului PPCA după o perioadă de 4 luni de la implementarea acestuia.

Programul experimental *Pas cu pas, către autonomie* (PPCA) a fost conceput ca intervenție educațională focalizată pe exersarea sistematică a comportamentelor autonome ale

copiilor, atât în mediul grădiniței, cât și în familie. Programul s-a desfășurat pe parcursul a 15 săptămâni, perioadă în care educatoarele și părinții au observat, susținut și stimulat zilnic abilitățile de autonomie personală și socială ale preșcolarilor

În urma prelucrării statistice a datelor, **toate ipotezele formulate au fost confirmate.** Rezultatele au indicat diferențe semnificative între preșcolarii din grupul experimental și cei din grupul de control în ceea ce privește nivelul autonomiei personale și sociale, evidențiind impactul pozitiv al programului PPCA.

Un rezultat important, care nu fusese anticipat inițial, a constat în alinierea evaluărilor realizate de părinți și educatoare după finalizarea intervenției. Această convergență poate fi explicată prin faptul că părinții, implicați în program, au înțeles mai bine ce presupune autonomia copilului și cum se manifestă aceasta în comportamente concrete, precum inițiativa, asumarea unor responsabilități, luarea deciziilor, autoîngrijirea sau gestionarea obiectelor personale.

Participarea la program a contribuit, astfel, la formarea unei înțelegeri mai clare atât la nivel conceptual, cât și practic. Părinții au dobândit repere mai precise pentru observarea și susținerea comportamentelor autonome în viața de zi cu zi, ceea ce a condus la evaluări mai apropiate de cele ale educatoarelor, familiarizate deja cu aceste comportamente în activitatea educațională curentă.

Această apropiere a percepțiilor a evidențiat o mai bună coerență între mediul familial și cel educațional și a sugerat consolidarea parteneriatului dintre familie și grădiniță în sprijinul dezvoltării copilului.

Acest aspect este susținut și de alte studii, care indică faptul că alinierea dintre percepțiile părinților și ale cadrelor didactice, au un impact pozitiv asupra dezvoltării abilităților copilului (Ng et al., 2020; Jensen et al., 2025). Raportat la cazul nostru, putem afirma că această aliniere de percepții a contribuit în mod indirect la dezvoltarea autonomiei personale și sociale a copilului, prin crearea unui cadru adecvat, coerent și predictibil. Atunci când adulții semnificativi din viața copilului au aceleași așteptări și utilizează aceleași strategii în ceea ce privește autonomia, copilul beneficiază de oportunități similare de exersare a comportamentelor autonome în contexte diferite. Astfel, mecanismul prin care alinierea percepțiilor influențează dezvoltarea autonomiei nu este unul direct, ci se realizează prin consistența intervențiilor educative, continuitatea susținerii comportamentelor autonome și reducerea inconsecvențelor dintre mediul familial și cel educațional, factori care favorizează stabilizarea comportamentelor autonome ale copilului.

Prin urmare, programul PPCA a contribuit pe de o parte, la dezvoltarea autonomiei personale și sociale a copiilor, iar pe de altă parte, a favorizat alinierea percepțiilor dintre evaluatori, fapt ce i-a conferit validitate în cele două contexte în care a fost implementat (grădiniță și familie).

Stabilitatea nivelului ridicat de autonomie personală și socială, înregistrat în grupul experimental, la patru luni după implementarea programului PPCA, sugerează că progresul realizat de copii nu a fost unul temporar, ci s-a menținut în timp, indicând o achiziție durabilă a comportamentelor autonome.

Deși în etapa de retestare evaluarea nu a mai fost realizată de către educatoare, ci de către învățătoare, ca urmare a tranziției copiilor către școală, nivelurile de autonomie personală și socială au rămas constante, ceea ce confirmă stabilitatea efectelor programului PPCA în contexte educaționale diferite. Aceste rezultate susțin eficiența programului experimental PPCA pe termen mediu și sugerează că abilitățile de autonomie personală și socială formate și dezvoltate în perioada preșcolară pot fi transferate și menținute în mediul școlar, contribuind la o adaptare mai ușoară a copiilor la cerințele noului context (Canales et al., 2023).

De asemenea, rezultatele au arătat că autonomia socială a obținut scoruri mai ridicate decât autonomia personală, indiferent de evaluator, de apartenența la grup și de etapa cercetării. Această diferență poate fi explicată prin specificul activităților incluse în programul PPCA, care au stimulat comunicarea, colaborarea, participarea activă și interacțiunea dintre copii.

Totodată, valorile mai ridicate ale autonomiei sociale pot indica faptul că, atât în grădiniță, cât și în familie, au fost oferite mai multe contexte de exersare a comportamentelor sociale autonome. De asemenea, este posibil ca aceste comportamente să fi fost mai ușor de observat și evaluat pozitiv de către adulți, comparativ cu manifestările autonomiei personale, care presupun un grad mai mare de autoorganizare și responsabilitate individuală.

De asemenea, studiile afirmă că, la vârsta preșcolară, dezvoltarea autonomiei sociale tinde să fie mai accelerată decât cea personală, fiind susținută de nevoia naturală de relaționare, integrare și apartenență la grup (Quan, 2020; Mullin, 2022). La această vârstă, copilul este implicat frecvent în interacțiuni cu alți copii, dar și cu adulți, contexte care solicită inițiativă, comunicare, cooperare, respectarea regulilor și asumarea unor roluri. Astfel, mediul grădiniței oferă numeroase ocazii în care copilul este încurajat să ia decizii, să negocieze, să colaboreze și să își adapteze comportamentul în raport cu ceilalți. Prin repetarea acestor experiențe, comportamentele de autonomie socială sunt exersate mai des decât cele de autonomie personală, care presupun un nivel mai ridicat de autoorganizare și de control individual.

Programul experimental PPCA s-a derulat diferit în cele două contexte: (1) în mediul instituțional al grădiniței și (2) în familie. Dacă în grădiniță demersul a fost constant, sistematic și bine organizat, în cazul părinților intervenția a fost diferită în funcție de specificul fiecărei familii.

Un aspect important evidențiat de rezultatele acestui studiu îl reprezintă rolul complementar al colaborării dintre grădiniță și familie în susținerea comportamentelor autonome la copii. Coerența și continuitatea practicilor derulate în grădiniță și acasă, contribuie la formarea și consolidarea abilităților de autonomie personală și socială, aspect susținut de scorurile observate în urma implementării programului PPCA.

Rezultatele obținute sunt în acord cu concluziile formulate de G. Farcaș (2019), care subliniază că dezvoltarea autonomiei copiilor presupune timp, disponibilitate și implicare activă din partea părinților și a cadrelor didactice, dar și aplicarea unor strategii educaționale specifice, care să stimuleze responsabilitatea, cooperarea și inițiativa copilului. În plus, rezultate similare au fost raportate de A. Aisyah și I. Hasiana (2024), precum și de M. I. dos Santos (2025), care evidențiază că programele ce oferă resurse și direcții de acțiune dedicate părinților și cadrelor didactice, contribuie semnificativ la dezvoltarea capacității acestora de a sprijini independența și autonomia copiilor.

În cadrul acestui studiu s-a confirmat eficiența programului experimental PPCA în dezvoltarea autonomiei personale și sociale a copiilor, efectele pozitive ale acestuia menținându-se pe termen mediu, chiar și în condițiile schimbării contextului educațional.

Programul a avut un impact semnificativ atât în formarea și dezvoltarea comportamentelor autonome, cât și în alinierea percepțiilor dintre părinți și educatoare, ceea ce a contribuit la consolidarea relației grădiniță-familie.

Aceste rezultate reprezintă un indicator important al eficienței programului PPCA, demonstrând potențialul unor astfel de intervenții educaționale de a sprijini formarea comportamentelor autonome ale copiilor.

STUDIUL 3

Cel de-al treilea studiu a avut ca obiectiv investigarea relației dintre autonomia personală și socială a copiilor și adaptarea acestora la mediul școlar. Cercetarea a utilizat metode cantitative (ancheta pe bază de chestionar), completate de metode calitative (interviul). Instrumentele utilizate au fost *Screening-ul competențelor de autonomie personală* (SCAP), *Screening-ul abilităților de autonomie socială* (SAAS) și *Chestionarul privind adaptarea școlară a copiilor*.

Eșantionul cercetării a fost format din 80 de elevi distribuiți în grupul experimental și grupul de control. Nivelul autonomiei personale și sociale a fost evaluat de către părinți și cadrele didactice, iar gradul de adaptare școlară a fost analizat prin intermediul chestionarului specific adaptării la mediul școlar.

Analiza datelor a fost realizată prin metode statistice descriptive și inferențiale, utilizând verificări de fidelitate și normalitate, corelații Spearman și regresii liniare multiple.

În cadrul acestui studiu au fost testate **două ipoteze**. Prima ipoteză a urmărit verificarea existenței unei relații semnificative între nivelul autonomiei personale și sociale și adaptarea școlară a elevilor. Cea de-a doua ipoteză a vizat analiza rolului autonomiei personale și sociale, evaluate de către învățătoare și părinți, ca predictorii ai adaptării școlare.

Analizele de corelație Spearman au evidențiat relații pozitive și semnificative între toate variabilele investigate: autonomia personală și socială evaluată de învățătoare și părinți, precum și adaptarea școlară. Scorul total al autonomiei, rezultat din evaluările realizate de învățătoare, s-a corelat pozitiv și puternic atât cu scorul autonomiei evaluat de părinți ($r_s = 0,72$, $p < 0,001$), cât și cu nivelul adaptării școlare ($r_s = 0,58$, $p < 0,001$). De asemenea, autonomia evaluată de părinți s-a asociat pozitiv cu adaptarea școlară, însă intensitatea relației a fost moderată ($r_s = 0,38$, $p < 0,001$).

Rezultatele au indicat faptul că un nivel ridicat al autonomiei personale și sociale este asociat cu o adaptare școlară mai bună. Copiii care manifestă comportamente autonome reușesc să se adapteze mai ușor cerințelor mediului școlar, să își organizeze activitățile de învățare și să manifeste atitudini pozitive față de școală.

Corelațiile mai puternice dintre autonomia evaluată de învățătoare și adaptarea școlară sugerează faptul că manifestările autonomiei în contextul școlar sunt mai relevante pentru procesul adaptării la școală. În schimb, evaluările realizate de părinți reflectă mai ales comportamentele copilului din mediul familial și din alte contexte cotidiene, ceea ce poate explica asocierea mai moderată cu adaptarea școlară.

În ansamblu, rezultatele analizelor corelaționale au confirmat existența unor relații semnificative între autonomia personală și socială și adaptarea școlară, conducând astfel la **confirmarea primei ipoteze**.

Cea de-a doua ipoteză a fost analizată prin intermediul regresii liniare multiple. Au fost construite patru modele de regresie, având ca variabile predictive tipurile de autonomie personală și socială, evaluate de învățătoare și părinți, precum și apartenența la grupul experimental sau de control, iar ca variabilă criteriu adaptarea școlară.

Rezultatele au arătat că atât autonomia personală, cât și autonomia socială au contribuit la explicarea variației adaptării școlare, însă doar autonomia socială s-a dovedit un predictor semnificativ și constant în toate modelele analizate. Autonomia personală a avut valoare predictivă doar în modelele bazate pe evaluările învățătoarelor, nu și în cele bazate pe evaluările părinților. Acest rezultat poate fi explicat prin faptul că mediul școlar oferă mai multe contexte de manifestare a autonomiei personale, în timp ce în mediul familial părinții tind să ofere sprijin suplimentar copiilor, diminuând oportunitățile de exprimare a autonomiei (Luft & Peroty, 2022).

Prin urmare, **a doua ipoteză**, conform căreia autonomia personală și socială reprezintă predictori semnificativi ai adaptării școlare **a fost confirmată parțial**.

În toate modelele de regresie analizate, apartenența la grupul experimental s-a dovedit un predictor pozitiv și semnificativ statistic, ceea ce evidențiază impactul direct al programului experimental PPCA asupra adaptării școlare. Copiii care au participat la program au înregistrat niveluri mai ridicate ale autonomiei personale și sociale și o capacitate mai bună de adaptare la mediul școlar. Aceste rezultate sugerează că intervențiile educaționale structurate, orientate spre dezvoltarea autonomiei, pot facilita procesul adaptării școlare.

Rezultatele cantitative au fost susținute și de datele calitative obținute prin interviurile semi-structurate realizate cu învățătoarele. Acestea au evidențiat faptul că elevii cu un nivel ridicat al autonomiei, în special al autonomiei sociale, se adaptează mai ușor cerințelor mediului școlar, dezvoltă relații pozitive cu ceilalți, comunică eficient și identifică mai ușor soluții în situații problematice. Astfel, rezultatele obținute susțin ideea că autonomia socială reprezintă un predictor stabil al adaptării școlare, în timp ce autonomia personală exercită o influență mai redusă.

Rezultatele studiului sunt susținute și de cercetări recente din literatura de specialitate. X. Hu și colaboratorii săi (2025) au arătat că sprijinul acordat de părinți pentru dezvoltarea autonomiei contribuie semnificativ la adaptarea școlară a copiilor, în special în plan comportamental și socioemoțional. De asemenea, G. Klemp și colaboratorii săi (2025) au evidențiat faptul că satisfacerea nevoii de autonomie se corelează pozitiv cu starea de bine în școală și cu percepția pozitivă asupra activităților școlare. Totodată, alte studii au arătat că dificultățile de adaptare la începutul școlarității sunt asociate frecvent cu niveluri reduse ale comportamentelor autonome din sfera socială, confirmând importanța autonomiei sociale în adaptarea copiilor la mediul școlar (Vasquez et al., 2016; Teleková et al., 2023).

În plus, alte cercetări au demonstrat că sprijinul pentru autonomie, în special cel parental, contribuie la creșterea nivelului de adaptare, implicare școlară și reziliență a copiilor,

evidențiind rolul autonomiei ca factor important al adaptării școlare (Ratelle et al., 2017; Kingsford-Smith et al., 2024).

În ansamblu, rezultatele acestui studiu evidențiază importanța dezvoltării timpurii a autonomiei, în special a autonomiei sociale, ca factor relevant pentru adaptarea școlară și pentru formarea competențelor necesare dezvoltării armonioase a copilului. Totodată, acestea pot constitui un reper important pentru elaborarea unor programe educaționale orientate spre dezvoltarea autonomiei personale și sociale încă din perioada educației timpurii.

IV. Concluziile cercetării empirice

Rezultatele obținute în cadrul celor trei studii au confirmat parțial ipoteza generală a cercetării, conform căreia dezvoltarea autonomiei personale și sociale contribuie semnificativ la adaptarea școlară a copiilor.

Cele opt ipoteze secundare formulate în cadrul celor trei studii au fost, majoritatea, confirmate, cu excepția ultimei ipoteze din Studiul 3, care a fost confirmată doar parțial.

Astfel, *Studiul 1* a demonstrat fidelitatea și validitatea instrumentului SAAS, oferind o bază solidă pentru măsurarea autonomiei sociale. *Studiul 2* a confirmat eficiența programului PPCA în dezvoltarea și menținerea în timp a nivelului de autonomie personală și socială a copiilor, iar *Studiul 3* a evidențiat faptul că autonomia socială este un predictor semnificativ al adaptării școlare, în timp ce autonomia personală acționează complementar. Astfel spus, deși ambele forme ale autonomiei influențează procesul de adaptare, autonomia socială s-a dovedit a avea o contribuție mai puternică și mai constantă în relație cu adaptarea școlară, comparativ cu autonomia personală.

Privită în ansamblu, această teză de doctorat evidențiază o corelație directă între fundamentele teoretice și demersul investigativ, observându-se că fiecărui capitol de teorie îi corespunde un studiu empiric, realizându-se astfel o împletire coerentă între cele două părți. Această structură integrativă a permis transpunerea fundamentelor teoretice în contexte educaționale reale, confirmând prin date empirice ipotezele formulate la nivel teoretic.

Considerăm că, prin această cercetare, am adus o contribuție semnificativă în domeniul educației timpurii, oferind modele de intervenție aplicabile în practica educațională. Mai mult cercetarea a demonstrat că dezvoltarea autonomiei personale și sociale a copiilor constituie un factor esențial în procesul de adaptare școlară, contribuind la integrarea armonioasă a copilului în mediul școlar și la formarea unor comportamente responsabile, flexibile și cooperante.

Teza intitulată ***Formarea și dezvoltarea autonomiei personale și sociale a copiilor ca premisă a adaptării școlare***, susține și argumentează ideea conform căreia formarea și

consolidarea comportamentelor autonome ale preșcolarilor constituie o bază solidă pentru parcursul educațional ulterior al copilului, facilitând tranziția și adaptarea la mediul școlar.

Bibliografie:

- Ăbolțina, L. (2013). Research Criteria and Levels of the 7-year-old Children Social Adaptation in the 1st Grade. In *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*, (1) (pp. 161-173). DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2013vol1.163>.
- Academia Română. Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan -Al. Rosetti” (2016). DEX – Dicționarul Explicativ al Limbii române (ediția a 2-a, revizuită și adăugită). București: Editura Univers Enciclopedic.
- Aichi, C. (2024). Le rôle de l'auto-évaluation dans le développement de l'autonomie des élèves. *Revue Internationale du Chercheur*, 5(2). URL: <https://revuechercheur.com/index.php/home/article/download/981/815>.
- Ainsworth, S. (2015). *Development of phonological representations in young children*. The University of Manchester (United Kingdom). URL: https://research.manchester.ac.uk/files/54570750/FULL_TEXT.PDF.
- Aisyah, A., & Hasiana, I. (2024). Edukasi orangtua dan guru dalam menciptakan lingkungan yang mendukung kemandirian anak. [Educating parents and teachers in creating an environment that supports children's independence]. *Paradigma Mandiri*, 2(01), 8–16. DOI: <https://doi.org/10.37949/pm.v2i01.125>.
- Akmalova, G. F. Q. (2022). Psychological characteristics of primary school students. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 2(12), 103–108. DOI: <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume02Issue12-16>.
- Albu, G. (1998). *Introducere într-o pedagogie a libertății. Despre libertatea copilului și autoritatea adultului*. Iași: Editura Polirom.
- Albu, M. (2007). Un nou instrument de evaluare a autonomiei personale a adolescenților. *Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca. Seria Umanistică*, 5, 99-114. URL: http://humanistica.ro/anuare/2007/Anuar%20Humanistica_V_2007/art04Albu.pdf.
- Albulescu, I. (2007). *Doctrină pedagogică*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Albulescu, I. (2019). Educația timpurie în România și în contextul european. În I. Albulescu, & H. Catalano (coord.), *Sinteze de pedagogia învățământului preșcolar. Ghid pentru pregătirea examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II* (pp. 15-51). București: Editura Didactica Publishing House.
- Albulescu, I. (2020). Educația și dezvoltarea personalității. În I. Albulescu, & H. Catalano (coord.), *Sinteze de pedagogie generală. Ghid pentru pregătirea examenelor de*

titularizare, definitivat și gradul didactic II profesori de toate specializările (pp. 143-169). București: Editura Didactica Publishing House.

Albulescu, I. (2022a). Educația antepreșcolară în România. Cadre conceptuale și normative. În H. Catalano, & I. Albulescu (coord.), *Educația timpurie antepreșcolară* (pp. 15-23). București: Editura Didactica Publishing House.

Albulescu, I. (2022b). Starea de spirit ludică. În H. Catalano, & I. Albulescu (coord), *Pedagogia jocului și a activităților ludice* (pp. 45-54). București: Editura Didactica Publishing House.

Albulescu, I. (2025). *Învățarea autonomă*. București: Editura Didactica Publishing House

Alho, N. de O. G. (2020) Habilidades sociais e adaptation da criança à pre-escola: concepções e habilidades sociais de educadores. Dissertação (Mestrado em Psicologia) - Universidade Federal de São Carlos, São Carlos. URL: <https://repositorio.ufscar.br/handle/ufscar/12359>.

Amsari, D., Wahyuni, E., & Fadhilaturrahmi, F. (2024). The social learning theory Albert Bandura for elementary school students. *Jurnal Basicedu*, 8(2), 1654-1662. DOI: <https://doi.org/10.31004/basicedu.v8i2.7247>.

Apasova, M.V., Kulagina, I.Yu., Apasova, E.V. (2020). Conditions for the adaptation of foreign students in universities. *Modern Foreign Psychology*, 9 (4), 129–137. DOI: <https://doi.org/10.17759/jmfp.2020090412>.

Armstrong, R. A. (2014). When to use the Bonferroni correction. *Ophthalmic and physiological optics*, 34(5), 502-508. DOI: <https://doi.org/10.1111/opo.12131>.

Arroyo, P. A. A., Zurita, M. M. M., & Arequipa, C. R. P. (2017). Análisis de la Teoría de Psicogenética de Jean Piaget: Un aporte a la discusión. *Dominio de las Ciencias*, 3(3), 833-845. DOI: <https://doi.org/10.23857/DC.V3I3.508>.

Assis, D. C. M. de, Moreira, L. V. de C., & Fornasier, R. C. (2021). Bronfenbrenner's Bioecological Theory: the influence of proximal processes on the social development of children. *Research, Society and Development*, 10 (10). DOI: <https://doi.org/10.33448/rsd-v10i10.19263>.

Aunola, K., Stattin, H., & Nurmi, J.-E. (2000). Parenting styles and adolescents' achievement strategies. *Journal of Adolescence*, 23(2), 205–222. DOI: <https://doi.org/10.1006/jado.2000.0308>.

Azizi, K., & Besharat, M. A. (2011). The relationship between parental perfectionism and parenting styles. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15, 1484–1487. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.03.315>.

- Backhaus, K., Erichson, B., Gensler, S., Weiber, R., & Weiber, T. (2021). Multivariate analysis. *Springer Books*, 10(1), 973-8. URL: https://www.academia.edu/download/110229062/bfm_978-3-658-32589-3_2F1.pdf.
- Bakermans-Kranenburg, M. J. (2021). The limits of the attachment network. *New directions for child and adolescent development*, 2021(180), 117-124. DOI: <https://doi.org/10.1002/cad.20432>.
- Bandura, A. (2011). A social cognitive perspective on positive psychology. *International Journal of Social Psychology*, 26(1), 7-20. DOI: <https://doi.org/10.1174/021347411794078444>.
- Bandura, A., & Walters, R.H. (1963). *Social learning and personality development*. Holt Rinehart and Winston: New York. URL: <https://psycnet.apa.org/record/1963-35030-000>.
- Bani-Mustafa, A., Matawie, K. M., Finch, C. F., Al-Nasser, A., & Ciavolino, E. (2019). Recursive residuals for linear mixed models. *Quality & Quantity*, 53(3), 1263-1274. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11135-018-0814-6>.
- Barlow, J., & Coren, E. (2017). The Effectiveness of Parenting Programs: A Review of Campbell Reviews. *Research on Social Work Practice*, 28(1), 99-102. DOI: <https://doi.org/10.1177/1049731517725184>. (Original work published 2018)
- Barratt, H., & Sipos, A. (2005). *Autonomy: Who Chooses?*. Christian Medical Fellowship. URL: <https://humanjourney.org.uk/articles/autonomy-who-chooses/>.
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43-88. URL: <https://psycnet.apa.org/record/1967-05780-001>.
- Băldean, C. A. (2019). Predarea bazată pe atașament. Perspective noi pentru profesorii de Religie. *Altarul reîntregirii*, 2, 11-22. DOI: <https://doi.org/10.29302/ar.2019.2.2>.
- Bernardi, R. A. (1994). Validating research results when Cronbach's alpha is below .70: A methodological procedure. *Educational and Psychological Measurement*, 54(3), 766-775. DOI: <https://doi.org/10.1177/0013164494054003023>.
- Bertrand, M., Duflo, E., & Mullainathan, S. (2004). How much should we trust differences-in-differences estimates?. *The Quarterly journal of economics*, 119(1), 249-275. DOI: <https://doi.org/10.1162/003355304772839588>
- Beșu, E.-S. (2018). Continuitate și discontinuitate în tranziția de la grupa mare la clasa pregătitoare [Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai].
- Bingham, S. (2015). "We are passing the smile around": Personal, Social, Health and Emotional Education in the Early Years. In *Teaching and learning in the early years* (pp. 185-208). Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315858234-10>.

- Birch, A. (2000). *Psihologia dezvoltării*. București: Editura Tehnică.
- Blair, C. (2002). School readiness: Integrating cognition and emotion in a neurobiological conceptualization of children's functioning at school entry. *American Psychologist*, 57(2), 111–127. DOI: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.57.2.111>.
- Boca, C. (coord.) (2009). *Educația timpurie și specificul dezvoltării copilului preșcolar*. București: Editura Educația 2000+.
- Booth-LaForce, C., & Roisman, G. I. (2014). The Adult Attachment Interview: Psychometrics, stability and change from infancy, and developmental origins: I. Introduction. *Monographs of The Society for Research in Child Development*, 79(3), 1–14. DOI: <https://doi.org/10.1111/mono.12110>.
- Botiș, A., & Mihalca, L. (2007). *Despre dezvoltarea abilităților emoționale și sociale ale copiilor, fete și băieți, cu vârsta până la 7 ani*. Buzău: Editura MDN.
- Bou-Habib, P., & Olsaretti, S. (2014). Autonomy and children's well-being. In *The Nature of Children's Well-Being: Theory and Practice* (pp. 15-33). Dordrecht: Springer Netherlands. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-017-9252-3_2.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664–678. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x>
- Brauer, K., & Sendatzki, R. (2022). The Interview as an Assessment Method in Psychology. *Discourse Patterns*. DOI: <https://doi.org/10.1515/9783111086484-009>.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. DOI: <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>.
- Braund, H., DeLuca, C., Panadero, E., & Cheng, L. (2021). Exploring formative assessment and co-regulation in kindergarten through interviews and direct observation. In *Frontiers in Education* (Vol. 6, p. 732373). DOI: <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.732373>.
- Breban, V. (1992). *Dicționar general al limbii române*. București: Editura Enciclopedică.
- Bretherton, I. (2013). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. In *Attachment theory* (pp. 45-84). Routledge. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203728017-4/origins-attachment-theory-inge-bretherton>.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513–531. DOI: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.32.7.513>.

- Brumariu, L. E., & Kerns, K. A. (2022). Parent–child attachment in early and middle childhood. *The Wiley-Blackwell Handbook of Childhood Social Development*, 425-442. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781119679028.ch23>.
- Callaway, B., & Sant’Anna, P. H. (2021). Difference-in-differences with multiple time periods. *Journal of econometrics*, 225(2), 200-230. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeconom.2020.12.001>.
- Canales, R. M. O., Toledo, S. O., Damián, A. S. și Martínez, S. M. E. (2023). La relación entre el juego y el desarrollo de habilidades sociales, autonomía y comunicación en el preescolar. *Ciencia Latina*, 7(4), 1329–1341. DOI: https://doi.org/10.37811/cl_rcm.v7i4.6957.
- Carpendale, E. J., Green, M. J., White, S. L., Williams, K. E., Tzoumakis, S., Watkeys, O. J., Harris, F., O’Hare, K., Carr, V. J., & Laurens, K. R. (2025). Promoting effective transitions: Primary school social–emotional competencies predict secondary school reading and numeracy achievement. *British Journal of Educational Psychology*. DOI: <https://doi.org/10.1111/bjep.12735>.
- Carriedo, N., Rodríguez-Villagra, O. A., Moguilner, S., Morales-Sepulveda, J. P., Huepe-Artigas, D., Soto, V., Franco-O’Byrne, D., Ibáñez, A., Bekinschtein, T. A., & Huepe, D. (2024). Cognitive, emotional, and social factors promoting psychosocial adaptation: a study of latent profiles in people living in socially vulnerable contexts. *Frontiers in Psychology*, 15, 1321242. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1321242>.
- Catalano, H. (2018). *Procesul de învățământ: direcții epistemice, pragmatice și experiențiale*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Catalano, H. (2019). Procesul de învățământ – sistem și funcționalitate. În I. Albuлесcu, & H. Catalano (coord.), *Sinteze de pedagogia învățământului primar. Ghid pentru pregătirea examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II* (pp. 93-130). București: Editura Didactica Publishing House.
- Catalano, H. (2021). Child-centered paradigm in early education. *Astra Salvensis-revista de istorie si cultura*, 9(18), 29-36.
- Catalano, H., & Albuлесcu, I. (2021). Paradigma centrării pe copil a activităților didactice organizate la grupele combinate. În H. Catalano, & I. Albuлесcu (coord.), *Specificul activităților didactice la grupele combinate* (pp. 39-51). București: Editura Didactica Publishing House.
- Catalano, H., Albuлесcu, I., Ani-Rus, A., Albuлесcu, M., Mestic, G., & Rus, A. (2025b). Reading–Writing and Math Prerequisites as Predictors of Children’s Transition from Kindergarten to School. *Education Sciences*, 15(5), 586. <https://doi.org/10.3390/educsci15050586>

- Catalano, H., Albuiescu, I., Stan, C., Mestic, G., & Ani-Rus, A. (2023). Child-centered approach through slow education principles: A view to child personality development in Early Childhood. *Sustainability*, 15(11), 8611. <https://doi.org/10.3390/su15118611>
- Catalano, H., Rus, A., & Mestic, G. (2024). Dimensiunea socială a dezvoltării în educația timpurie. În I. Albuiescu, & H. Catalano (coord) *Educația socială: sinteze pentru profesori* (pp.545-573). București: Editura Didactica Publishing House.
- Catalano, H., Rus, A., Ani-Rus, A., & Mestic, G. (2025a). Managementul tranziției de la grădiniță la școală. În I. Albuiescu, & H. Catalano (coord), *Managementul clasei de elevi* (pp. 515-535). București: Editura Publishing House.
- Cerino, A. (2021). The importance of recognising and promoting independence in young children: the role of the environment and the Danish forest school approach. *Education 3-13*, 51(4), 685–694. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004279.2021.2000468>.
- Chakraborty, H., & Gu, H. (2009). A mixed model approach for intent-to-treat analysis in longitudinal clinical trials with missing values. *RTI Press*. RTI Press Methods Report No. MR-0009-0903. DOI: <https://doi.org/10.3768/rtipress.2009.mr.0009.0903>.
- Chelcea, S. (2022). *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*. București: Editura PRO Universitaria.
- Cho, H., Kim, S. J., Kwon, M. S., Oh, J., & Han, W. (2015). School adaptation program for school-age children with emotional and behavioral problems. *Child Health Nursing Research*, 21(2), 141-150. DOI: <https://doi.org/10.4094/CHNR.2015.21.2.141>.
- Choy, M. Y., & Karupiah, N. (2016). Preparing kindergarten two children for primary one in Singapore: Perceptions and practices of parents, kindergarten teachers and primary schoolteachers. *Early Child Development and Care*, 186(3), 453–465. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2015.1040989>.
- Cioflică, S. M., Berbeceanu, G., Ilie, E., & Marta, C. (2016). *Ziua bună începe la „Întâlnirea de dimineață”*. Petroșani: Editura Tehno-Art.
- Clark, D. A. (2012). Adaptation and development—Issues, evidence and policy relevance. In *Adaptation, poverty and development: The dynamics of subjective well-being* (pp. 1-31). London: Palgrave Macmillan UK. DOI: https://doi.org/10.1057/9781137002778_1.
- Coșan, A., & Vasilescu, A. (1988). *Adaptarea școlară*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Cohen, J. (2016). A power primer. In A. E. Kazdin (Ed.), *Methodological issues and strategies in clinical research* (4th ed., pp. 279–284). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14805-018>

- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2002). *Research methods in education*. Routledge.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2017). Critical educational research. In *Research methods in education* (pp. 51-67). Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315456539>.
- Collie, R. J., & Ryan, R. M. (2025). Autonomy support and students' perceived social-emotional competence: predicting parent-reported social-emotional skills. *Social Psychology of Education, 28*(1), 116. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11218-025-10079-9>.
- Connac, S. (2016). Autonomie, responsabilité et coopération: ce qu'en disent les élèves utilisant un plan de travail. *Éducation et socialisation. Les Cahiers du CERFEE*, (41). URL: <https://journals.openedition.org/edso/1725>.
- Connel, C. M., & Prinz, R. J. (2002). The impact of childcare and parent. Child interactions On School readiness and social skills development for low-income african american children. *Joril Of School Psycho 103, 40*(2). DOI: [https://doi.org/10.1016/S0022-4405\(02\)00090-0](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(02)00090-0).
- Copple, C., & Bredekamp, S. (2009). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8*. National Association for the Education of Young Children. 1313 L Street NW Suite 500, Washington, DC 22205-4101.
- Cosmovici, A. (1998). Processe fundamentale într-o învățare elementară. În A. Cosmovici, & L. Iacob (coord.), *Psihologie școlară* (pp. 130-136). Iași: Editura Polirom.
- Costa, S., Sireno, S., Larcán, R., & Cuzzocrea, F. (2018). The Six Dimensions of Parenting and Adolescent Psychological Adjustment: The Mediating Role of Psychological Needs. *Scandinavian Journal of Psychology, 60*(2), 128–137. DOI: <https://doi.org/10.1111/sjop.12507>.
- Covington, M. V. (1992). *Making the grade: A self-worth perspective on motivation and school reform*. Cambridge University Press.
- Craciun, A., & Axentii, I. A. (2022). Abordări contemporane cu privire la formele și tipurile de motivații specifice procesului de învățământ. In *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației* (Vol. 9, pp. 97-100). URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/166452.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Crețu, T. (2000). Manifestarea autonomiei preșcolarilor. *Învățământul preșcolar. 3-4/ 2000*.
- Crețu, T. (2016). *Psihologia vârstelor*. Iași: Editura Polirom.
- Crișan, C. (2019). Consilierea și asistența psihopedagogică în școală. În I. Albușescu, & H. Catalano (coord), *Sinteze de pedagogia învățământului primar. Ghid pentru pregătirea*

- examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II* (pp. 439-474). București: Editura Didactica Publishing House.
- Crockenberg, S., & Litman, C. (1990). Autonomy as competence in 2-year-olds: Maternal correlates of child defiance, compliance, and self-assertion. *Developmental Psychology*, 26(6), 961. DOI: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.26.6.961>.
- Cronbach, L. J., & Shavelson, R. J. (2004). My current thoughts on coefficient alpha and successor procedures. *Educational and psychological measurement*, 64(3), 391-418. DOI: <https://doi.org/10.1177/0013164404266386>.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika* 16, 297–334. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF02310555>.
- Cumming, G., & Finch, S. (2005). Inference by eye: confidence intervals and how to read pictures of data. *American psychologist*, 60(2), 170. DOI: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.60.2.170>.
- Curelaru, M. (2022a). Ancheta. În L.R Diaconu-Gherasim, C. Măieran & M. Curelaru (coord.), *Metode cantitative de cercetare. Designuri și aplicații în științele sociale* (pp. 161-187). Iași: Editura Polirom.
- Curelaru, M. (2022b). Eșantionarea. În L.R Diaconu-Gherasim, C. Măieran & M. Curelaru (coord.), *Metode cantitative de cercetare. Designuri și aplicații în științele sociale* (pp. 295-318). Iași: Editura Polirom.
- Curelaru, M. (2022c). Triangularea în cercetarea socială. *Psihologia socială*, 1(49), 43-59. DOI: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1241635>.
- de Ruyter, D. J., & Schinkel, A. (2013). On the Relations Between Parents' Ideals and Children's Autonomy. *Educational Theory*, 63(4), 369–388. DOI: <https://doi.org/10.1111/EDTH.12029>.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1980). Self-determination Theory: When Mind Mediates Behavior. *The Journal of Mind and Behavior*, 1(1), 33–43. DOI: <http://www.jstor.org/stable/43852807>.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self-determination in personality. *Journal of research in personality*, 19(2), 109-134. DOI: [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(85\)90023-6](https://doi.org/10.1016/0092-6566(85)90023-6).
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1987). The support of autonomy and the control of behavior. *Journal of personality and social psychology*, 53(6), 1024.

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268. DOI: https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01.
- Degnan, K. A., Calkins, S. D., Keane, S. P., & Hill-Soderlund, A. L. (2008). Profiles of disruptive behavior across early childhood: Contributions of frustration reactivity, physiological regulation, and maternal behavior. *Child Development*, 79(5), 1357-1376. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2008.01193.x>.
- Delvecchio, E., Germani, A., Raspa, V., Lis, A., & Mazzeschi, C. (2020). Parenting styles and child's well-being: The mediating role of the perceived parental stress. *Europe's Journal of Psychology*, 16(3), 514–531. DOI: <https://doi.org/10.5964/ejop.v16i3.2013>.
- Devjak, T., Janžekovič Žmauc, I., & Benčina, J. (2021). The Relationship between the Factors and Conditions of the Autonomy of Preschool Teachers and Fostering the Autonomy of Preschool Children in Kindergarten. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 11(1), 67–90. DOI: <https://doi.org/10.26529/cepsj.712>.
- Diac, G. (2016). Pregătirea copiilor pentru școală. În L. Stan (coord.), *Educația timpurie: probleme și soluții*. (pp. 56-66). Iași: Editura Polirom.
- Dias, A. A., & de Medeiros, M. F. (2020). Análise da construção da autonomia infantil: interações entre crianças e professoras na educação infantil. *Educação: Psicologia da Educação*, 51, 116–126. DOI: <https://doi.org/10.23925/2175-3520.2020I51P116-126>.
- Dias, L. B. T., & Landeira-Fernandez, J. (2011). Neuropsychology of memory development: from the preschool age to the school period. *Neuropsychologia Latinoamericana*, 3(1), 19-26. URL: https://neuropsicolatina.org/index.php/Neuropsicologia_Latinoamericana/article/viewFile/61/48.
- Distefano, R., & Meuwissen, A. S. (2022). Parenting in Context: A Systematic Review of the Correlates of Autonomy Support. *Journal of Family Theory & Review*, 14(4), 571–592. DOI: <https://doi.org/10.1111/jftr.12465>.
- Dix, T., Stewart, A. D., Gershoff, E. T., & Day, W. H. (2007). Autonomy and children's reactions to being controlled: Evidence that both compliance and defiance may be positive markers in early development. *Child development*, 78(4), 1204-1221. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01061.x>.
- Dîrțu, C. (2016). Stilurile de atașament și eficiența actului educativ în copilărie. În L. Stan (coord.). *Educația timpurie. Probleme și soluții*, 150-158. Iași: Editura Polirom.
- Dockett, S., & Perry, B. (2007). Transitions to school: Perceptions, expectations, experiences. *UNSW press*.

- Doron R., & Parot F. (2007). *Dicționar de psihologie*. București: Editura Humanitas.
- dos Santos, M. I. (2025). O papel da família e da escola na construção da autonomia na educação infantil. *Revista Ibero-Americana de Humanidades, Ciências e Educação*, 11(9), 1956–1965. DOI: <https://doi.org/10.51891/rease.v11i9.20987>.
- Drost, E. A. (2011). Validity and reliability in social science research. *Education Research and perspectives*, 38(1), 105-123. URL: <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.491551710186460>.
- Dugravier, R., & Barbey-Mintz, A. S. (2017). Origines et concepts de la théorie de l'attachement. In *L'attachement, de la dépendance à l'autonomie* (pp. 17-29). Érès. DOI: <https://doi.org/10.3917/eres.filla.2017.01.0017>.
- Duncan, G. J., & Magnuson, K. (2013). Investing in preschool programs. *Journal of economic perspectives*, 27(2), 109–132. DOI: <https://doi.org/10.1257/jep.27.2.109>.
- Duncan, G. J., Dowsett, C. J., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A. C., Klebanov, P., Pagani, L. S., Feinstein, L., Engel, M., Brooks-Gunn, J., Sexton, H., Duckworth, K., & Japel, C. (2007). School readiness and later achievement. *Developmental Psychology*, 43(6), 1428. URL: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10005971/1/Duckworth2007SchoolReadiness1428.pdf>.
- Dunn, J. C., & Zimmer, C. (2020). Self-determination theory. In *Routledge handbook of adapted physical education* (pp. 296-312). Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429052675-23>.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child development*, 82(1), 405-432. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x>.
- Durmuşoğlu, M. C., İyi, T. İ., & Yildiz, C. (2024). The Relationship Between Parental Attitudes and Parent-Child Relationship. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. DOI: <https://doi.org/10.53444/deubefd.1450045>.
- Dzhorova, B. G. (2019). The preschool child: Initiative, active and independent. *Studies in Humanities and Social Sciences*, 215. DOI: <https://doi.org/10.32591/coas.e-conf.04>.
- Eid, M., & Diener, E. (Eds.). (2006). *Handbook of multimethod measurement in psychology*. American Psychological Association. DOI: <https://doi.org/10.1037/11383-000>.

- El Zaatari, W., & Maalouf, I. (2022). How the Bronfenbrenner Bio-ecological System Theory Explains the Development of Students' Sense of Belonging to School? *SAGE Open*, 12(4). DOI: <https://doi.org/10.1177/21582440221134089>.
- Emig, C. (2000). *School readiness: Helping communities get children ready for school and schools ready for children. Child trends research brief*. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED444712>.
- Emond, A., Ormel, J., Veenstra, R., & Oldehinkel, A. J. (2007). Preschool behavioral and social-cognitive problems as predictors of (pre) adolescent disruptive behavior. *Child psychiatry and human development*, 38, 221-236. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10578-007-0058-5>.
- Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Mesman, J. (2016). Gender-differentiated parenting revisited: Meta-analysis reveals very few differences in parental control of boys and girls. *PloS one*, 11(7), e0159193. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0159193>.
- Ephrussi, R. (1955). Autonomie et dépendance chez l'enfant, étudiées par la planche du kangourou. In: *Enfance*, tome 8, n°4. pp. 401-403.
- Estlein, R. (2016). Parenting Styles. In *Encyclopedia of Family Studies* (pp. 1–3). DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/9781119085621.wbefs030>.
- Evans, K., George, N., White, K., Sharp, C., Morris, M., & Marshall, H. (2010). Ensuring that all children and young people make sustained progress and remain fully engaged through all transitions between key stages (C4EO Schools and Communities Research Review 2). London: Centre for Excellence and Outcomes in Children and Young People's Services, 19. URL: <http://archive.c4eo.org.uk/pdfs/3/Schools%20and%20Communities%20KR%20P2.pdf>.
- Evin, V., & Mello Laveena, D. (2021). A study on parenting styles and emotional wellbeing of youth in Kasargod, Kerala. *International Research Journal of Modernization in Engineering Technology and Science*, 3(3). URL: https://www.academia.edu/download/85036470/STUDY_ON_PARENTING_STYLES_AND_EMOTIONAL_WELLBEING_OF_YOUTH.pdf.
- Farcaș, G. (2019). *Autonomia copilului de vârstă mică: repere pedagogice*. Editura Polirom.
- Farmus, L., & Cribbie, R. A. (2025). Negligible Effect (Equivalence) Testing Based Procedures for Assessing Distributional Normality. DOI: https://doi.org/10.31234/osf.io/cnar5_v1.
- Fay, M. P., & Malinovsky, Y. (2018). Confidence intervals of the Mann-Whitney parameter that are compatible with the Wilcoxon-Mann-Whitney test. *Statistics in medicine*, 37(27), 3991-4006. DOI: <https://doi.org/10.1002/sim.7890>.

- Făiniși, F., & Făiniși, V.-A. (2020). *Copilul și educația în Uniunea Europeană*. București: Editura Pro Universitaria.
- Feldman, S. S., & Wood, D. N. (1994). Parents' Expectations for Preadolescent Sons' Behavioral Autonomy: A Longitudinal Study of Correlates and Outcomes. *Journal of Research on Adolescence*, 4(1), 45–70. DOI: https://doi.org/10.1207/s15327795jra0401_4.
- Ferrara, C. (2024). Breaking the Republican mold: French independent schools and agonistic pluralism amidst Franco-conformity. *French Cultural Studies*, 35(2), 129-147. DOI: <https://doi.org/10.1177/09571558221151001>.
- Fertig, M., & Kluge, J. (2005). The effect of age at school entry on educational attainment in Germany. DOI: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.678905>.
- Fessler, P., & Schneebaum, A. (2019). The educational and labor market returns to preschool attendance in Austria. *Applied Economics*, 51(32), 3531–3550. DOI: <https://doi.org/10.1080/00036846.2019.1584368>.
- Field, A. (2024). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage publications limited. URL: <https://vlb-content.vorarlberg.at/fhbscan1/330900091084.pdf>.
- Fitria, Y. (2022). Kemampuan Adaptasi Psikososial dengan Kemunculan Perilaku bermasalah pada Siswa Sekolah Dasar. *Jurnal Riset Madrasah Ibtidaiyah*, 2(2), 229-236. DOI: <https://doi.org/10.32665/jurmia.v2i2.510>.
- Flueraș, L. C. (2019). Inadaptarea școlară—premisă a abandonului școlar. In *Cadrul didactic—promotor al politicilor educaționale* (pp. 464-470). URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/464-470_0.pdf.
- Frick, A., Brandimonte, M. A., & Chevalier, N. (2022). Understanding autonomous behaviour development: Exploring the developmental contributions of context-tracking and task selection to self-directed cognitive control. *Developmental Science*, 25(4), e13222. DOI: <https://doi.org/10.1111/desc.13222>.
- Garpelin, A., Kallberg, P., Ekström, K., & Sandberg, G. (2010). How to organise transitions between units in preschool: Does it matter? *International Journal of Transitions in Childhood*, 4, 4–12. URL: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mdh:diva-13082>.
- Genceli, M. (2007). Kolmogorov-smirnov, lilliefors and shapiro-wilk tests for normality. *Sigma Journal of Engineering and Natural Sciences*, 25(4), 306-328. URL: <https://sigma.yildiz.edu.tr/storage/upload/pdfs/1636461717-tr.pdf>.
- Ghiță, C. M. (2019). Teoria lui Albert Bandura. În G. Pânișoară (coord), *Psihologia învățării: Cum învață copiii și adulții?* (pp. 54-67). Iași: Editura Polirom.
- Glava, A., & Glava, C. (2002). *Introducere în pedagogia preșcolară*. Editura Dacia.

- Glava, A., & Glava, C. (2020). Predarea. În I. Albulescu, & H. Catalano (coord), *Sinteze de pedagogie generală. Ghid pentru pregătirea examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II profesori de toate specializările* (pp. 351-371). București: Editura Didactica Publishing House.
- Glava, A., & Glava, C. (2022). Jocul și dezvoltarea personalității. În H. Catalano, & I. Albulescu (coord), *Pedagogia jocului și a activităților ludice* (pp. 127-175). București: Editura Didactica Publishing House.
- Glava, A., Pocol, M., & Tătaru, L.-L. (2009). *Educația timpurie- ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*. Pitești: Editura Paralela 45.
- Głoskowska-Sołdatow, M. (2022). Idea autonomii ucznia–perspektywa edukacji wczesnoszkolnej. In *Dziecko w historii-między godnością a zniewoleniem. Tom 2. Godność jako źródło naszego człowieczeństwa, red. naukowa Elwira J. Kryńska, Łukasz Kalisz, Agnieszka Suplicka* (pp. 189-201). Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku. [The idea of student autonomy – a perspective for early childhood education. In *Children in history – between dignity and enslavement. Volume 2. Dignity as the source of our humanity, edited by Elwira J. Kryńska, Łukasz Kalisz, Agnieszka Suplicka* (pp. 189–201). University of Białystok Press]. DOI: <https://doi.org/10.15290/dhmgz.02.2022.12>.
- Golovei, L. (2010). Program de adaptare școlară pentru elevii clasei întâi. *Psihologie, revista științifico-practică*, (4), 46-55. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Program%20de%20adaptare%20scolara%20pentru%20elevii%20clasei%20intii.pdf.
- Golovei, L. (2016). Metodica cercetării motivației învățării la elevii de vârstă școlară mică după N. G. Luscanova (1974). URL: <https://www.test.psihologie.md/tests/20160911>.
- Gomes, S., Antunes, R., Sales, I., Marques, R., & Oliveira, A. (2024). Enhancing Autonomy in Preschoolers: The Role of Motor Games in Development. *Education Sciences*, 14(5), 524. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci14050524>.
- Gonzales, M. (2020). The Bronfenbrenner micro-and meso-systems. *Systems thinking for supporting students with special needs and disabilities: A handbook for classroom teachers*, 81-92. Springer, Singapore. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-33-4558-4_6.
- Gray, P. (2013). *Liber să înveți*. București: Editura Herald.
- Green, C. (2013). A Sense of Autonomy in Young Children's Special Places. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 1(1), 8-31. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1108047.pdf>.

- Gresham, F. M. (2002). Best Practices in Social Skills Training. In A. Thomas & J. Grimes (Eds.), *Best practices in school psychology IV* (pp. 1029–1040). National Association of School Psychologists. URL: <https://psycnet.apa.org/record/2006-03715-065>.
- Gritsina, O. P., Trankovskaya, L. V., & Yarovova, D. S. (2017). Features of teaching children in organizations of additional education and their health state. *Pacific Medical Journal*, (3), 19-24. DOI: <https://doi.org/10.17238/PmJ1609-1175.2017.3.19-24>.
- Grolnick, W. S., Levitt, M. R., Caruso, A., & Lerner, R. E. (2021). Effectiveness of a Brief Preventive Parenting Intervention Based in Self-Determination Theory. *Journal of Child and Family Studies*, 30(4), 905–920. DOI: <https://doi.org/10.1007/S10826-021-01908-4>.
- Gromykhhalina, Y. S., & Belous, E. N. (2022). Громыхалина, Я. С., & Белоус, Е. Н. (2022). ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ АВТОНОМИИ В ЭПОХУ ДЕТСТВА. *Смыслообразование и его контексты: жизнь, структура, культура, опыт*, (1), 251-254. [Formation and development of autonomy in the epoch of childhood. Meaning-making and its contexts: life, structure, culture, experience, (1), 251-254.]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-i-razvitie-avtonomii-v-epohu-detstva>.
- Guimarães Junior, J. C., Castro, B. G. A., Costa, H. C. de M., Silva, S. L. da C. e, Silva, J. M. da, Vieira, F. B., Ramos, A. B., & Melo, E. H. S. R. de. (2024). Scaffolding na educação: estratégias e impactos no desenvolvimento cognitivo dos alunos. *Contribuciones a las Ciencias Sociales*, 17(10), e11305. DOI: <https://doi.org/10.55905/revconv.17n.10-067>.
- Hagger, M. S., & Hamilton, K. (2021). General causality orientations in self-determination theory: Meta-analysis and test of a process model. *European Journal of Personality*, 35(5), 710-735. DOI: <https://doi.org/10.1177/0890207020962330>.
- Haheu-Munteanu, E., & Bruja, C. V. (2020). Educația socio-emoțională—parte integrantă a procesului educațional din grădiniță. În *Orientări axiologice ale constructivismului în educația modernă* (pp. 70-77).
- Han, C. S., Brussoni, M., & Mâsse, L. C. (2022). Parental Autonomy Support in the Context of Parent–Child Negotiation for Children’s Independent Mobility: ‘I Always Feel Safer With My Parents’ to ‘Boom! Bust Down Those Walls!’ *The Journal of Early Adolescence*, 42(6), 737–764. DOI: <https://doi.org/10.1177/02724316211064513>.
- Hanusz, Z., & Tarasińska, J. (2015). Normalization of the Kolmogorov–Smirnov and Shapiro–Wilk tests of normality. *Biometrical Letters*, 52(2), 85-93. DOI: <https://doi.org/10.1515/BILE-2015-0008>.
- Haranburu, M. (2006). *Piageten Epistemologia Genetikoa*. 6(1), 19–53. DOI: <https://doi.org/10.1387/GOGO.A.4007>.

- Hauptman, M., Liu, Y. F., & Bedny, M. (2024). Built to Adapt: Mechanisms of Cognitive Flexibility in the Human Brain. *Annual Review of Developmental Psychology*, 6. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-devpsych-120621-042108>.
- Heck, R. H., Thomas, S. L., & Tabata, L. N. (2013). *Multilevel and longitudinal modeling with IBM SPSS*. Routledge.
- Hellebaut, S., Haerens, L., Vanderlinde, R., & De Cocker, K. (2023). Burnout, motivation, and (de-) motivating teaching style in different phases of a teaching career. *Teaching and Teacher Education*, 129, 104168. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2023.104168>.
- Hernández, E., Kubiniec, E., Bhargava, S., Tauriello, S., Paul, I. M., Savage, J. S., & Anzman-Frasca, S. (2024). INSIGHT responsive parenting intervention effects on child self-regulation at ages 3 and 6 years. *Developmental Psychology*. DOI: <https://doi.org/10.1037/dev0001839>.
- Hirst, M., Jervis, N., Visagie, K., Sojo, V., & Cavanagh, S. (2011). Transition to primary school: A review of the literature. *Canberra: Commonwealth of Australia*.
- Hoffmans-Gosset, M. A. (1989). Apprendre l'autonomie, apprendre la socialisation. In: *Revue française de pédagogie*, volume 86, pp. 105-106. URL: https://www.persee.fr/doc/rfp_0556-7807_1989_num_86_1_2451_t1_0105_0000_2.
- Holliman, A. J., Connolly, C., Martin, A. J., & Collie, R. J. (2022). Adaptability and educational transitions. In *Overcoming adversity in education* (pp. 54-65). Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003180029-6>.
- Holm, S. (1979). A simple sequentially rejective multiple test procedure. *Scandinavian journal of statistics*, 65-70. URL: <https://www.or-bb.com/pdf/a-simple-sequentially-rejective-multiple-test-procedure-458rh2uo9s.pdf>.
- Holman, A. C. (2022). Considerații cu privire la analiza statistică a datelor. În Diaconu-Gherasim, L.R., Măirean, C., & Curelaru, M. (coord), *Metode cantitative de cercetare: designuri și aplicații în științele sociale* (pp. 388-406). Iași: Editura Polirom.
- Holmes, J. (1997). Attachment, autonomy, intimacy: Some clinical implications of attachment theory. *British Journal of Medical Psychology*, 70(3), 231-248. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.2044-8341.1997.tb01902.x>.
- Hölscher, B. (2008). Sozialisation, Sozialisationskontexte, schichtspezifische Sozialisation. In: Willems, H. (eds) *Lehr(er)buch Soziologie. VS Verlag für Sozialwissenschaften*. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-531-90987-5_13.

- Hong, E., & Rho, S. (2022). Effects of parental achievement pressure on children's school adaptation: Mediated effects of child autonomy. *J. Parent Educ*, 14, 1-15. DOI: <https://doi.org/10.36431/jpe.14.3.1>.
- Hu, X., Zhu, L., Shi, Y., & Xing, X. (2025). Parental autonomy support effects on children's school adjustment: The longitudinal mediating effect of executive function. *Journal of Psychology in Africa*, 35(4), 471. DOI: <https://doi.org/10.32604/jpa.2025.070062>.
- Huguenot, S. A. (2024). La transition vers l'école: quelle continuité entre crèche et maternelle?. In *L'enfant dans son environnement*, pp. 171-182. Érés. DOI: <https://doi.org/10.3917/eres.zaouc.2024.01.0171>.
- Ibragimova, X. (2024). Social adaptation as a psychological problem. *Journal of the light of civilization*, 6 (57), 151-153. DOI: <https://doi.org/10.69691/yr9eb403>.
- Ifrim, C. C. (2024). An experimental approach to the use of digital textbooks in the educational process. *Acta et Commentationes, Sciences of Education*, 36(2), 172-181. DOI: <https://doi.org/10.36120/2587-3636.v36i2.172-181>.
- Ionescu, M. F. (2023). Atitudini și stiluri parentale. În *Cercetarea pedagogică: exigențe contemporane și perspective de dezvoltare* (pp. 151-158). DOI: <https://doi.org/10.46727/c.03-04-11-2023.p150-15785>.
- Ionescu, M., & Radu, I. (2021). *Didactica modernă*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.
- Iordăchescu, E. M., & Orțănescu, D. (2022). Improving coordinative skills in 4th grades students through additional programs taught online. *Gymnasium*, 23(1), 79–98. DOI: <https://doi.org/10.29081/gsjesh.2022.23.1.06>.
- Janssen, L. (2023). Privatization of preschool education: The implications for educational inequalities in Cross-National Perspective. *Acta Sociologica*, 67(3), 282–300. DOI: <https://doi.org/10.1177/00016993231205201>.
- Järvinen-Taubert, J., Valtonen, P., & Chukhlantseva, E. (2024). *ERI: Învățământul finlandez în practică: Ce, de ce și cum*. (ed.); (R. F. Iunius, traducător) București: Editura Curtea Veche Publishing. (Lucrare originală publicată în 2021).
- Jeno, L. M., & Diseth, Å. (2014). A self-determination theory perspective on autonomy support, autonomous self-regulation, and perceived school performance. *Reflecting Education*, 9(1), 1–20. URL: <http://www.reflectingeducation.net/index.php/reflecting/article/view/121>.
- Jensen, M., Dufur, M. J., Jarvis, J. A., & Pribesh, S. L. (2025). Bridging the Gap: The Role of Parent–Teacher Perception in Child Developmental Outcomes. *Children*, 12(9), 1260. DOI: <https://doi.org/10.3390/children12091260>.

- Johansson, E., Puroila, A. M., & Emilson, A. (2016). Research project overview: Values education in nordic preschools—basis of education for tomorrow. *International Journal of Early Childhood*, 48(2), 137-139. DOI: <https://doi.org/10.1007/S13158-016-0169-X>.
- Johnston, L., & Longhurst, R. (2025). 32. Interviews: Structured, semi-structured and open-ended. *The Field Guide to Mixing Social and Biophysical Methods in Environmental Research*, 503. DOI: <https://doi.org/10.64357/neya-gjnps-ql-rchfr-mth-04>.
- Joussemet, M., Koestner, R., Lekes, N., & Landry, R. (2005). A longitudinal study of the relationship of maternal autonomy support to children's adjustment and achievement in school. *Journal of personality*, 73(5), 1215-1236. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00347.x>.
- Ju, S. G., Chen, X., Chen, L., Zhao, S., & Fegley, S. (2021). Relations of Maternal Power Assertion and Autonomy Support With Children's Adjustment in Korea. *Journal of Family Psychology*, 35(3), 335–344. DOI: <https://doi.org/10.1037/fam0000720>.
- Jurcă, E. (2004). *Arta de a fi liber. Persoana în Analiza Existențială și în Psihologia Pastorală*. Timișoara: Editura Marineasa.
- Kagan, S. L., Moore, E., & Bredekamp, S. (1995). *Reconsidering children's early development and learning: Toward common views and vocabulary* (Vol. 95, No. 3). National Education Goals Panel.
- Kagermaova, L. C. (2024). Personal and social correlates of primary school pupils' adaptation to a new social position: a review of research. *Innovative Science: Psychology, Pedagogy, Defectology*, 7(1), 60-68. DOI: <https://doi.org/10.23947/2658-7165-2024-7-1-60-68>.
- Kahlke, R., O'Brien, B. C., & Varpio, L. (2025). Qualitative research interviews for health professions education: AMEE Guide No. 185. *Medical Teacher*, 1-14. DOI: <https://doi.org/10.1080/0142159x.2025.2536697>.
- Kaur, J., & Sharma, A. (2021). Conceptual ECCE Happiness Framework for Preschools: To Introduce Importance of Happiness to Promote Social and Emotional Competence in Preschool Children. *SAGE Open*, 11(3). DOI: <https://doi.org/10.1177/21582440211031873>.
- Kazanskaia, A. N. (2025). Interview Techniques in Qualitative Research for Non-Profit Contexts. *NEYA Global Journal of Non-Profit Studies*. NEYA Global Publishing. DOI: <https://doi.org/10.64357/neya-gjnps-ql-rchfr-mth-04>.
- Keller, M. A., & Goldberg, W. A. (2004). Co-sleeping: Help or hindrance for young children's independence?. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and*

Practice, 13(5), 369-388. URL: <https://moscow.sci-hub.se/139/b158e3de4e28d0cf64301568b00be778/keller2004.pdf>.

Kilic, S. (2016). Cronbach's alpha reliability coefficient. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47–48. DOI: <https://doi.org/10.5455/JMOOD.20160307122823>.

Kingsford-Smith, A. A., Alonzo, D., Beswick, K., Loughland, T., & Roberts, P. (2024). Perceived autonomy support as a predictor of rural students' academic buoyancy and academic self-efficacy. *Teaching and Teacher Education*, 142, 104516. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2024.104516>.

Kite, M. E., & Whitley, B. E. (2018). The internal validity of research. In *Principles of Research in Behavioral Science* (pp. 277-309). Routledge.

Klein, C. (2020). *Caietul părintelui. Autonomia*. Trad. din lb. franceză de Justina Bandol. București: Editura Litera

Klemp, G., Urton, K., Krull, J., Bosch, J., & Wilbert, J. (2025). What does well-being at school mean to primary school students? Children's understanding of basic psychological needs. *International Journal of Educational Research Open*, 8, 100442. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2025.100442>.

Klimczyk, S. (2008). *La notion d'autonomie dans l'apprentissage d'autrui. L'étude critique d'une optique pédagogique (Mémoire de maîtrise)*. Centre de formation des enseignants de la musique Rhône Alpes de Lyon. URL: <https://cefedem-aura.org/sites/default/files/recherche/memoire/klimczyk.pdf>.

Koivula, M., Gregoriadis, A., Rautamies, E., & Grammatikopoulos, V. (2019). Finnish and Greek early childhood teachers' perspectives and practices in supporting children's autonomy. *Early Child Development and Care*, 189(6), 990-1003. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1359583>.

Korniichuk, S. V., & Oliinyk, O. (2022). The role of parental attitude towards children in the formation of parent-child relations. *Humanities studios: Pedagogy, Psychology, Philosophy*, 10(1), 117-123. DOI: [https://doi.org/10.31548/hspedagog13\(1\).2022.117-123](https://doi.org/10.31548/hspedagog13(1).2022.117-123).

Kostanasios, L. (2024). Parenting styles and their impacts on children: A comparative study. *International Journal of Science and Research Archive*, 11(1), 765–767. DOI: <https://doi.org/10.30574/ijsra.2024.11.1.0128>.

Krippendorff, K. (2019). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*, 4th ed., SAGE Publications, DOI: <https://doi.org/10.4135/978107187878>.

- Kupriianova, L., & Kupriianova, D. (2024). The third migrational generation: locals with “migrational background” under the prism of integration and social inclusion in the host country. *Collection of Scientific Papers*, Cambridge, UK, 439-454. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-29.03.2024.093>.
- Lai, B. (2022). Enhancing Kindergarten Learning Environment via Interactive Projection Design: A Concept Framework. *International Conference on Digital Signal Processing*. DOI: <https://doi.org/10.1145/3529570.3529585>.
- Lally, P., Van Jaarsveld, C. H., Potts, H. W., & Wardle, J. (2010). How are habits formed: Modelling habit formation in the real world. *European journal of social psychology*, 40(6), 998-1009. DOI: <https://doi.org/10.1002/ejsp.674>.
- Lang, T. A., & Altman, D. G. (2015). Basic statistical reporting for articles published in biomedical journals: the “Statistical Analyses and Methods in the Published Literature” or the SAMPL Guidelines. *International journal of nursing studies*, 52(1), 5-9. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2014.09.006>.
- Langdrige, D. (2004). *Introduction to research methods and data analysis in psychology*. Pearson Education.
- Leavell, J. P. (2015). Controlling and Informational Planned Behavior: Self-Determination Theory and the Theory of Planned Behavior. *Atlantic Marketing Journal*, 5(3), 6. URL: https://digitalcommons.kennesaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=ama_p_ceedings.
- Lee, S. (2025). Exploring Item Total Correlation: Methods and Practical Examples Today. *Number Analytics*. URL: <https://www.numberanalytics.com/blog/exploring-item-total-correlation-methods-practical-examples-today>.
- Leflot, G., Onghena, P., & Colpin, H. (2010). Teacher–child Interactions: Relations With Children’s Self-concept in Second Grade. *Infant and Child Development*, 19(4), 385–405. DOI: <https://doi.org/10.1002/icd.672>.
- Lemelin, J.-P., & Boivin, M. (2007). *Mieux réussir dès la première année: l’importance de la préparation à l’école* (Vol. 4). Institut de la Statistique du Québec.
- Li, Y., Liu, Y., & Huntsinger, C. S. (2014). Does preschool education exposure predict children’s academic and behavioural outcomes in China? *Early Child Development and Care*, 185(1), 121–137. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2014.910201>.
- Liashenko, L. (2024). Psychological types of parents’ attitude towards pupils of senior school age as determinants of children’s aggressiveness (in a paradigm of adaptive and maladaptive

- family relationships). *Psihologjâ: Real'nist' i Perspektivi*, 22, 42–49. DOI: https://doi.org/10.35619/prap_rv.v1i22.372.
- Lier, L. V. (2007). Action-based teaching, autonomy and identity. *International Journal of Innovation in Language Learning and Teaching*, 1(1), 46-65. DOI: <https://doi.org/10.2167/illt42.0>.
- Linkiewicz, D., Martinovich, V. V, Rinaldi, C. M., Howe, N., & Gokiert, R. (2021). Parental Autonomy Support in Relation to Preschool Aged Children's Behavior: Examining Positive Guidance, Negative Control, and Responsiveness. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 26(3), 810–822. DOI: <https://doi.org/10.1177/1359104521999762>.
- Little, S., & Rice, A. (2021). Considering Autonomous Exploration in Healthy Environments: Reflections From an Urban Wildscape. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(22), 11867. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph182211867>.
- Lopes da Silva, I. (coord.), Marques, L., Mata, L., & Rosa, M. (2016). *Orientações curriculares para a educação pré-escolar*. [Ghid curricular pentru educația preșcolară]. Ministério da Educação -Direção-Geral da Educação. URL: https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/Educacao_Infancia/ocepe_2016.pdf
- Luft, H. M., & Peroty, K. A. D. (2022). A criança e a escola: da invisibilidade ao protagonismo. *Espaço Pedagógico*, 29(1), 248–264. DOI: <https://doi.org/10.5335/rep.v29i1.11119>.
- Luo, L., & Zhang, W. (2014). A review on biological adaptation: with applications in engineering science. *Selforganizology*, 1(1), 23-30. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=d763c6bf994ca5f77c4a3298a6570839ec8b1fb8>
- Luzuriaga Jaramillo, H. A., Espinosa Pinos, C. A., Haro Sarango , A. F., & Ortiz Román, H. D. (2023). Histograma y distribución normal: Shapiro-Wilk y Kolmogorov Smirnov aplicado en SPSS: Histogram and normal distribution: Shapiro-Wilk and Kolmogorov Smirnov applied in SPSS. *LATAM Revista Latinoamericana De Ciencias Sociales Y Humanidades*, 4(4), 596– 607. DOI: <https://doi.org/10.56712/latam.v4i4.1242>.
- Mammadov, S., & Schroeder, K. (2023). A meta-analytic review of the relationships between autonomy support and positive learning outcomes. *Contemporary Educational Psychology*, 75, 102235. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2023.102235>.
- Manea, A. D., & Stan, C. (2020). Personalitatea cadrului didactic. În I. Albulescu, & H. Catalano (coord), *Sinteze de pedagogie generală. Ghid pentru pregătirea examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II profesori de toate specializările* (pp. 595-607). București: Editura Didactica Publishing House.

- Manesis, N., Nikolakaki, A., Georganta, M., & Vlachou, E. (2022). Using vygotsky's theory on the organization and function of a school film club - an action research. *European Journal of Education Studies*, 9(1). DOI: <https://doi.org/10.46827/ejes.v9i1.4115>.
- Mantle, G., Moules, T., Johnson, K., Leslie, J., Parsons, S., & Shaffer, R. (2007). Whose wishes and feelings? Children's autonomy and parental influence in family court enquiries. *British journal of social work*, 37(5), 785-805. DOI: <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcl035>.
- Marcineková, T., Borbélyová, D., & Tirpáková, A. (2020). Optimization of children's transition from preschool and family environment to the first grade of primary school in Slovakia by implementation of an adaptation programme. *Children and Youth Services Review*, 119, 105483. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105483>.
- Marcone, R., Borrone, A., & Caputo, A. (2018). Peer Interaction and social competence in childhood and early adolescence: the affects of parental behaviour. *Journal of Family Studies*, 27(2), 178–195. DOI: <https://doi.org/10.1080/13229400.2018.1526702>.
- Margetts, K. (2005). Children's adjustment to the first year of schooling: Indicators of hyperactivity, internalising and externalising behaviours. *International Journal of Transitions in Childhood*, 1, 36–44.
- Marzi, G., Balzano, M., & Marchiori, D. (2024). K-Alpha calculator–Krippendorff's Alpha calculator: a user-friendly tool for computing Krippendorff's Alpha inter-rater reliability coefficient. *MethodsX*, 12, 102545. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.mex.2023.102545>.
- Massari, G.-A. (2023). Mediul de învățare în educația timpurie. Perspective. În O. Clipa (coord.), *Educația timpurie: resurse pentru dezvoltarea practicienilor* (pp. 155-187). București: Editura Trei.
- Mauget, S. (2011). Time series analysis based on running Mann-Whitney Z Statistics. *Journal of Time Series Analysis*, 32(1), 47-53. DOI: <https://doi.org/10.1111/J.1467-9892.2010.00683.X>.
- Mavilidi, M. F., Bennett, S., Paas, F., Okely, A. D., & Vazou, S. (2021). Parents' and early childhood educators' perceptions on movement and learning program implementation. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(22), 11913. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph182211913>.
- Mayer, S. E. (1997). *What money can't buy: Family income and children's life chances*. Harvard University Press.
- Mayuri, K., Divya, V., & Kiran, K. (2017). Parenting styles as perceived by parents and children. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 6(8), 978.

- McCurdy, A. L., Williams, K. N., Lee, G. Y., Benito-Gomez, M., & Fletcher, A. C. (2020). Measurement of parental autonomy support: A review of theoretical concerns and developmental considerations. *Journal of Family Theory & Review*, 12(3), 382-397. DOI: <https://doi.org/10.1111/jftr.12389>.
- Meral, B. F., Wehmeyer, M. L., Palmer, S. B., Ruh, A. B., & Yılmaz, E. (2023). Parenting Styles and Practices in Enhancing Self-Determination of Children With Intellectual and Developmental Disabilities. *American Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, 128(4), 282–301. DOI: <https://doi.org/10.1352/1944-7558-128.4.282>.
- Merrell, C. (2023). Children's Developmental Levels at the Start of School. In: Tymms, P., et al. *The First Year at School: An International Perspective. International Perspectives on Early Childhood Education and Development*, vol 39. Springer, Cham. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-28589-9_8.
- Meteyer, K. B., & Perry-Jenkins, M. (2009). Dyadic parenting and children's externalizing symptoms. *Family Relations*, 58(3), 289–302. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2009.00553.x>.
- Meuwissen, A. S. (2017). *How Do Parents Affect Preschoolers' Self-Regulation? Establishing the Role of Autonomy Supportive Parenting* (Doctoral dissertation, University of Minnesota). URL: <https://conservancy.umn.edu/handle/11299/190524>.
- Michael Luna, S., & Grey, L. J. (2019). Navigating the policy directive of child autonomy in universal pre-kindergarten practice. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 20(3), 282-293. DOI: <https://doi.org/10.1177/1463949118768325>.
- Miclea, M., Bălaj, A., Porumb, M., Porumb, D., & Porumb, S. (2010). *Ped^a: platformă de evaluare a dezvoltării 3-6/7 ani*. Cluj-Napoca: Editura ASCR.
- Mih, V. (2010). *Psihologie educațională*. Vol. I. Cluj-Napoca: Editura ASCR.
- Mihai, A. (2010). *Adaptarea școlară. Abordare psiho-socio-pedagogică în învățământul primar*. București: Editura Sfântul Ierarh Nicolae.
- Mihai, I. M. (2012). Stilurile parentale și anxietatea socială în educație. *Psihologie, revista științifico-practică*, (4), 26-35. URL: <https://s9.ro/2bua>.
- Miller, E. M. (2022). *Personal Autonomy: Moving Beyond the Masculine* (Doctoral dissertation, Brandeis University). URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/Copy%20of%20putting%20it%20all%20together-7.pdf>
- Miller, L. A., McIntire, S. A., & Lovler, R. L. (Eds.). (2011). *Foundations of psychological testing: A practical approach*. Sage.

- Miller, P. H. (2011). Piaget's theory: Past, present, and future. In U. Goswami (Ed.), *The Wiley-Blackwell handbook of childhood cognitive development* (2nd ed., pp. 649–672). Wiley Blackwell.
- Mitrofan, N. (2008). Testarea psihologică a copilului preșcolar. În *Revista de psihologie școlară*, I, 1. Oradea: Editura Universității din Oradea. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=80072>
- Mislițchi, V., & Ababii, I. (2011). Aspecte psihopedagogice ale adaptării școlare a elevilor din ciclul primar. In *Pledoarie pentru educație—cheia creativității și inovării* (pp. 65-68). URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/65-68_19.pdf.
- Molenberghs, G., & Verbeke, G. (2001). A review on linear mixed models for longitudinal data, possibly subject to dropout. *Statistical modelling*, 1(4), 235-269. DOI: <https://doi.org/10.1080/00273171.2011.589264>.
- Montagu, F. C. (2022). *Cum să ai un copil autonom. Cum să-l faci responsabil în viața de zi cu zi*. Trad. din lb. franceză de Gregoria Petrea. Iași: Editura Gama.
- Moore, D. S. (2010). *The basic practice of statistics*. Palgrave Macmillan. URL: https://web.ntpu.edu.tw/~hlw/Notes/bps3ed/bps_ch17.pdf.
- Moreau, A. (1999). *Putere, autonomie, vindecare*. București: Editura Astrobios.
- Mühlbacher, S., & Sutterlüty, F. (2019). The principle of child autonomy: A rationale for the normative agenda of childhood studies. *Global Studies of Childhood*, 9(3), 249-260. DOI: <https://doi.org/10.1177/2043610619860999>.
- Mullin, A. (2022). Children and Autonomy. In *The Routledge Handbook of Autonomy* (pp. 412-421). Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429290411-43>.
- Muntean, A. (2006). *Psihologia dezvoltării umane*. Iași: Editura Polirom.
- Musiał, E. (2018). The role of the primary education teacher in supporting parental efforts focused on the process of school adaptation of the child starting education. *Family Upbringing*, 19(3), 171-188. DOI: <https://doi.org/10.34616/wwr.2018.3.171.188>.
- Myers, L., & Sirois, M. J. (2014). Spearman correlation coefficients, differences between. Wiley StatsRef: *Statistics Reference Online*. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118445112.stat02802>.
- Neagoe, M., & Iordan, A.D. (2002). *Psihopedagogia adaptării și problematica anxietății școlare*. București: Editura Fundației Humanitas.
- Negovan, V. (2006). *Introducere în psihologia educației*. Ed. a II-a. București: Editura Universitară.

- Ng, D. T.-K., Fisher, J. W., Au, M. L., & Lo, S. K. (2020). Parental Perceptions of Holistic Early Childhood Education in Hong Kong. *Educational Planning*, 27(1), 49–60. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1250482.pdf>.
- Ni'mah, R., & Isroani, F. (2022). Hubungan Pola Asuh Ibu Bekerja terhadap Kemandirian Anak Usia 5-6 Tahun di TK. [The Relationship Between Working Mothers' Parenting Styles and the Independence of 5-6 Year Old Children in Kindergarten.] *Multiverse: Open Multidisciplinary Journal*, 1(1), 4–7. DOI: <https://doi.org/10.57251/multiverse.v1i1.512>.
- Nicola, I. (1996). *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Nolden, S., Brod, G., Meyer, A. K., Fandakova, Y., & Shing, Y. L. (2021). Neural correlates of successful memory encoding in kindergarten and early elementary school children: longitudinal trends and effects of schooling. *Cerebral Cortex*, 31(8), 3764-3779. DOI: <https://doi.org/10.1093/cercor/bhab046>.
- Noom, M. J., Deković, M., & Meeus, W. (2001). Conceptual analysis and measurement of adolescent autonomy. *Journal of youth and adolescence*, 30(5), 577-595. URL: <http://lesfemmesd-alost.wikidot.com/local--files/het-artikel/Wim%20Meeus%20Fulltext%20article.pdf>
- Noul Dicționar al Limbii Române (2007). București: Editura Litera Internațional.
- Núñez, J. L., & León, J. (2015). Autonomy Support in the Classroom A Review From Self-Determination Theory. *European Psychologist*, 20(4), 275–283. DOI: <https://doi.org/10.1027/1016-9040/A000234>.
- Ohlsson, A., Borg, F., & Gericke, N. (2024). Education for sustainability in preschool: Swedish preschool teachers' perspectives. *Cogent Education*, 11(1), 2353477. DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186x.2024.2353477>.
- Okada, R. (2025). Autonomy-Supportive Classroom Climate and Attitudes Towards Social Participation: A Practice in Mixed-Grade Classes in a Japanese Elementary School. *International Education Studies*, 18(1), 13. DOI: <https://doi.org/10.5539/ies.v18n1p13>.
- Okoye, K., & Hosseini, S. (2024). Wilcoxon statistics in R: signed-rank test and rank-sum test. In *R Programming: Statistical data analysis in research* (pp. 279-303). Singapore: Springer Nature Singapore. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-97-3385-9_13.
- Oostdam, R. J., Koerhuis, M. J. C., & Fukkink, R. G. (2019). Maladaptive behavior in relation to the basic psychological needs of students in secondary education. *European Journal of Psychology of Education*, 34(3), 601-619. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10212-018-0397-6>.

- Opariuc-Dan, C. (2009). *Statistică aplicată în științele socio-umane. Noțiuni de bază: statistici univariate*. Cluj-Napoca: Editura ASCR.
- Opariuc-Dan, C. D. (2022). Introducere în analiza multinivel. În Diaconu-Gherasim, L.R., Măirean, C., & Curelaru, M. (coord), *Metode cantitative de cercetare: designuri și aplicații în științele sociale* (pp. 492-516). Iași: Editura Polirom.
- Orban, R., & Flora, G. (2021). Opportunities to optimize socio-educational support services accessible to students with learning difficulties in primary school. *Sociologie Românească*, 19(1), 171–191. DOI: <https://doi.org/10.33788/sr.19.2.7>.
- Oria Segura, M. R. (2012). Es posible la autonomía escolar? El papel de la dirección y de los proyectos de centro en los sistemas educativos francés, italiano y español. *Educacion XX1*, 12(1), 151–180. DOI: <https://doi.org/10.5944/EDUCXX1.1.12.291>.
- O'Toole, L., Hayes, N., & Halpenny, A. M. (2019). Animating Systems: The ecological value of Bronfenbrenner's bioecological model of development. In *Ecologies for learning and practice* (pp. 19-31). Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781351020268-2>.
- Ovănescu, E., & Opriș, A. (2006). *Strategii pentru formarea și dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală și socială la copiii cu deficiențe de vedere*. Învățământul preșcolar, 3-4.
- Pallant, J. (2020). *Ebook: SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis using IBM SPSS*. McGraw-Hill Education (UK).
- Pantiuk, T., Nevmerzhytska, O., Horodyska, V., Sharan, O., & Bereza, S. (2023). Formation of independence of children of senior preschool age by means of problem tasks. In *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference* (Vol. 2, pp. 15-24). DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2023vol2.7067>.
- Paraschiv, T. (2023). *Statistical package for social sciences – SPSS: teorie și aplicații*. București: Editura Hamangiu-Editura Universității Titu Maiorescu.
- Parent, S., Lupien, S., Herba, C. M., Dupéré, V., Gunnar, M. R., & Séguin, J. R. (2019). Children's cortisol response to the transition from preschool to formal schooling: A review. *Psychoneuroendocrinology*, 99, 196–205. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2018.09.013>.
- Park, M. J., & Hwang, S. J. (2024). The Relationship between Parental Attachment and Ego-Resilience Perceived by Children. *Journal of Learner-Centered Curriculum Research*, 24 (2), 891-901. DOI: <https://doi.org/10.22251/jlcci.2024.24.2.891>.
- Patel, D. M. (2008). *The Effects of Temperament and Schooling on Achievement Motivation in First-Grade Children*. DOI: <https://doi.org/10.13021/MARS/5760>.

- Pavel, M., & Pavel, D. (2023). Specificity of non-parametric statistical tests in specialized open-source applications. *Acta et Commentationes, Sciences of Education*, 34(4), 13-21. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/SE_nr.4%2834%29_2023.pdf#page=13.
- Păiși-Lăzărescu, M., & Ezechil, L. (2017). *Laborator preșcolar*. București: Editura Miniped.
- Păun, E. (2017). *Pedagogie. Provocari si dileme privind scoala si profesia didactica*. Iași: Editura Polirom.
- Pânișoară, I.-O. (2015). *Profesorul de succes: 59 de principii de pedagogie practică*. Iași: Editura Polirom.
- Peters, S., Hartley, C., Rogers, P., Smith, J. & Carr, M. (2009). Early childhood portfolios as a tool for enhancing learning during the transition to school. *International Journal of Transitions in Childhood*, 3, 4-15. DOI: <https://hdl.handle.net/10289/3733>.
- Peterson, R. A. (1995). Une méta-analyse du coefficient alpha de Cronbach. *Recherche et Applications en Marketing (French Edition)*, 10(2), 75-88. DOI: <https://doi.org/10.1177/076737019501000204>.
- Petrică, S. (2022). Specificul dezvoltării fizice și neuropsihice a copilului mic. Rolul atașamentului în formarea personalității. In H. Catalano, & I. Albușescu (coord), *Educația timpurie antepreșcolară* (pp. 25-47). București: Editura Didactica Publishing House.
- Philippe, F. L., & Vallerand, R. J. (2008). Actual environments do affect motivation and psychological adjustment: A test of self-determination theory in a natural setting. *Motivation and Emotion*, 32(2), 81-89. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11031-008-9087-z>.
- Piaget, J. (1952). The origins of intelligence in children. (M. Cook, Trans.). W W Norton & Co. DOI: <https://doi.org/10.1037/11494-000>.
- Piaget, J. (2005). *Reprezentarea lumii la copil*. București: Editura Cartier SRL.
- Pitariu, H., & Albu, M. (1996). *Psihologia personalului: I. Măsurarea și interpretarea diferențelor individuale*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.
- Pôlet-Masset, A.-M., & Laurens, N. (1995). Un pas vers l'autonomie: profil d'apprentissage et canaux de communication. Actes du 6e Colloque internationale de l'ARIATE – Namur (Belgique). L'espace et le temps. pp. 156-160. URL: <https://www.irpa.qc.ca/pautonom.htm?utm>.
- Popa, M. (2011). „Infidelitățile“ coeficientului de fidelitate Cronbach alfa. URL: <https://hrp-journal.com/index.php/pru/article/download/395/392>
- Popescu-Neveanu, P. (1978). *Dicționar de psihologie*. București: Editura Albatros.

- Popușoi, S. (2022). Metode statistice asociative. În Diaconu-Gherasim, L.R., Măirean, C., & Curelaru, M. (coord), *Metode cantitative de cercetare: designuri și aplicații în științele sociale* (pp. 407-423). Iași: Editura Polirom.
- Preda, V. (2019). Organizarea activităților de învățare în educația timpurie. În I. Albulescu, & H. Catalano (coord.), *Sinteze de pedagogia învățământului preșcolar. Ghid pentru pregătirea examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II* (pp. 207-236). București: Editura Didactica Publishing House.
- Preston, C. (2016). Pre-school children and marketing communications. *International Journal of Consumer Studies*, 40(5), 618-623. DOI: <https://doi.org/10.1111/ijcs.12307>.
- Purbiyanto, T., & Rashid, S. (2025). Developing Pancasila Character in Early Childhood: Strategies for Working Families. *Journal of Nonformal Education*, 11(1). DOI: <https://doi.org/10.15294/jone.v11i1.20624>.
- Qian, H., Wang, C., & Li, H. (2024). Parental risk factors and moderators of prolonged digital use in preschoolers: A meta-analysis. *Education and Information Technologies*, 29(13), 17601-17619. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10639-024-12558-6>.
- Quan, J. (2020). *Autonomy and Relatedness During the Preschool Period: An Examination of Parent-Child Interactions Within and Across Cultures* [Doctoral dissertation, Université d'Ottawa/University of Ottawa]. DOI: <https://doi.org/10.20381/RUOR-25011>.
- Quinn, G. P., & Keough, M. J. (2002). *Experimental design and data analysis for biologists*. Cambridge university press. URL: http://sutlib2.sut.ac.th/sut_contents/68435.pdf.
- Rabiee, F. (2004). Focus-group interview and data analysis. *Proceedings of the nutrition society*, 63(4), 655-660. DOI: <https://doi.org/10.1079/PNS2004399>.
- Rabindran, R., & Madanagopal, D. (2020). Piaget's theory and stages of cognitive development- An overview. *Scholars Journal of Applied Medical Sciences*, 8(9), 2152-2157. DOI: <https://doi.org/10.36347/SJAMS.2020.V08I09.034>.
- Raeff, C. (2010). Independence and interdependence in children's developmental experiences. *Child Development Perspectives*, 4(1), 31-36. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2009.00113.x>.
- Rahayu, F. S. (2024). Pengaruh Lingkungan Keluarga terhadap Pembentukan Karakter Peserta Didik. [The Influence of Family Environment on Student Character Building.] *Indonesian Journal of Educational Counseling*, 8(1), 130-134. DOI: <https://doi.org/10.30653/001.202481.359>.

- Raku, Zh. (2022). Psychological intervention aimed at optimizing school adaptation at the initial stage of training. *Psychology, scientific-practical magazine*, 40 (1), 57-62. DOI: <https://doi.org/10.46728/pspj.2022.v40.i1.p57-62>.
- Ramey, C.T., & Ramey, S.L. (2004). Early learning and school readiness: Can early intervention make a difference? *Merrill-Palmer Quarterly* 50(4), 471-491. DOI: <https://dx.doi.org/10.1353/mpq.2004.0034>.
- Ramli, N. F., Hussain, M. A., Yunus, M. Y. M., & Hamdan, H. (2024). Learning Environmental Factors Outside the Classroom in Affecting the Psychomotor Development of Kindergarten Children at National Child Development Research Centre (NCDRC), UPSI. *Jurnal Pendidikan Awal Kanak-Kanak Kebangsaan*, 13(1), 92-104. DOI: <https://doi.org/10.37134/jpak.vol13.1.8.2024>.
- Rataj, E., Fischer, J., Bogner, A., Försterra, B., Schüssler, A., & Schütt, L. (2021). Promoting autonomy in the field of open child and youth work—results from a participatory evaluation project. *Bundesgesundheitsblatt-Gesundheitsforschung-Gesundheitsschutz*, 64, 179-186. DOI: <https://doi.org/10.1007/S00103-020-03275-9>.
- Ratelle, C. F., Duchesne, S., & Guay, F. (2017). Predicting school adjustment from multiple perspectives on parental behaviors. *Journal of adolescence*, 54, 60-72. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.11.008>.
- Reeve, J. (2017). *Psychologie de la motivation et des émotions*. De Boeck supérieur.
- Repetti, R. L., Sears, M. S., & Bai, S. (2015). Social and emotional development in the context of the family. In *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences: Second Edition* (pp. 156-161). Elsevier Inc. DOI: <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.23046-8>.
- Reynolds, A. J., Temple, J. A., Ou, S. R., Arteaga, I., & White, B. (2011). School-based early childhood education and age-28 well-being: Effects by timing, dosage, and subgroups. *Science*, 333(6040), 360–364. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.1203618>.
- Rinaldi, C. M., & Howe, N. (2012). Mothers' and fathers' parenting styles and associations with toddlers' externalizing, internalizing, and adaptive behaviors. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(2), 266–273. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2011.08.001>.
- Ring, E. (2018). Ambitions for transitions: a guide to support every child's progression from early years services to primary school. URL: <http://www.limerickchildcare.ie/wp-content/uploads/2015/06/Ambitions-for-Transitions-A-Guide-to-Support-Every-Childs-Progression-from-Early-Years-Services-to-Primary-School.pdf>.

- Robu, V. (2023). Factors associated with life satisfaction among teachers working in primary education. *Anuarul Universității „Petre Andrei” din Iași Fascicula Asistență Socială, Sociologie, Psihologie*, 29, 352–376. DOI: <https://doi.org/10.18662/upasw/29/83>.
- Rock, D. A., & Pollack, J. M. (2002). *Early childhood longitudinal study-kindergarten class of 1998-99 (ECLS-K): Psychometric report for kindergarten through first grade. Working paper series*. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED470320.pdf>.
- Rodgers, E. (2022). *Scaffolding Learning in School Settings*. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781138609877-REE94-1>.
- Romanov, V. A., & Korchevaya, O. G. (2021). Conditions pédagogiques de l'éducation de l'autonomie chez les jeunes écoliers. *Pridneprovskiy Nautical Quarterly*, 10 (1), 47-52. URL: <https://www.elibrary.ru/contents.asp?id=47213898>.
- Romenkova, V. (2023, July). The problem of adaptation of preschool children for a preschool institution. In *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference* (Vol. 2, pp. 100-109). DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2023vol2.7145>.
- Rothbaum, F., & Trommsdorff, G. (2007). Do roots and wings complement or oppose one another?: The socialization of relatedness and autonomy in cultural context. URL: <https://kops.uni-konstanz.de/bitstreams/91ac8d20-be2b-47c5-8e6a-6f8e5c217d6d/download>.
- Rovee-Collier, C. (1999). The Development of Infant Memory. *Current Directions in Psychological Science*, 8(3), 80–85. DOI: <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00019>.
- Rowe, S. L., Gembeck, M. J. Z., Rudolph, J., & Nesdale, D. (2015). A longitudinal study of rejecting and autonomy-restrictive parenting, rejection sensitivity, and socioemotional symptoms in early adolescents. *Journal of abnormal child psychology*, 43, 1107-1118.
- Rubin, H. J., & Rubin, I. S. (2012). *Qualitative interviewing: The art of hearing data* (3rd ed.). Sage.
- Rudică, D. (1998). Devierile comportamentale și combaterea lor. În A. Cosmovici & L. Iacob (coord), *Psihologie școlară* (pp. 105-115). Iași: Editura Polirom.
- Rudnova, N., Kornienko, D. C., Gavrilova, M., & Shvedchikova, Y. S. (2024). Parental Beliefs as a Factor in the Cognitive and Socio-Emotional Development of the Child. *Bulletin of Moscow University* 47(2), 134–152. DOI: <https://doi.org/10.11621/lpj-24-18>.
- Rus, A. (2024). Autonomia personală și socială la vârstele timpurii. Provocări și oportunități în era digitală. În H. Catalano, & I. Albușescu (coord), *Educația timpurie digitală: cadre teoretice și aplicative* (pp. 425-450). București: Editura Publishing House.

- Ruslin, R., Mashuri, S., Rasak, M. S. A., Alhabsyi, F., & Syam, H. (2022). Semi-structured Interview: A methodological reflection on the development of a qualitative research instrument in educational studies. *IOSR Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME)*, *12*(1), 22-29. URL: <http://repository.iainpalu.ac.id/id/eprint/1247/1/Saepudin%20Mashuri.%20Artkel%20inter.pdf>.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, *55*(1), 68–78. DOI: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2021). Self-determination theory: basic psychological needs in motivation, development, and wellness. *Rajagiri Management Journal*, *15*(1), 88-90. DOI: <https://doi.org/10.1108/RAMJ-04-2021-071>.
- Ryoo, J. H. (2011). Model selection with the linear mixed model for longitudinal data. *Multivariate behavioral research*, *46*(4), 598-624. DOI: <https://doi.org/10.1080/00273171.2011.589264>.
- Salas, E., & Cannon-Bowers, J. A. (2001). The science of training: A decade of progress. *Annual review of psychology*, *52*(1), 471-499. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.471>.
- Sanders, M. R., & Mazzucchelli, T. G. (2013). The promotion of self-regulation through parenting interventions. *Clinical child and family psychology review*, *16*, 1-17. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10567-013-0129-z>.
- Sanders, M. R., Turner, K. M. T., & Metzler, C. W. (2019). Applying Self-Regulation Principles in the Delivery of Parenting Interventions. *Clinical Child and Family Psychology Review*, *22*(1), 24–42. DOI: <https://doi.org/10.1007/S10567-019-00287-Z>.
- Sandovici, A., Robu, V., & Pruteanu, L. (2018). The Test Anxiety Assessment Inventory-Parallel Form/IAT-III: Normative Data. *Anuarul Universității „Petre Andrei” din Iași/Year-Book „Petre Andrei” University from Iasi, Fascicula: Asistența Socială, Sociologie, Psihologie/Fascicle: Social work, sociology, psychology*, *21*, 127-151. DOI: <https://doi.org/10.18662/upasw/18>.
- Sarıkaya, M., & Coşkun, E. (2015). A new approach in preschool education: Social entrepreneurship education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *195*, 888–894.
- Sava, F. A. (2011). *Analiza datelor în cercetarea psihologică*. Cluj-Napoca: Editura ASCRED.
- Sălăvăstru, D. (2004). *Psihologia educației*. Iași: Editura Polirom

- Scheiwe, K., & Willekens, H. (Eds.). (2009). *Child care and preschool development in Europe: Institutional perspectives*. Springer.
- Schulting, A. B., Malone, P. S., & Dodge, K. A. (2005). The effect of school-based kindergarten transition policies and practices on child academic outcomes. *Developmental Psychology*, *41*(6), 860–871. DOI: <https://doi.org/10.1037/0012-1649.41.6.860>.
- Schützenmeister, A., & Piepho, H. P. (2012). Residual analysis of linear mixed models using a simulation approach. *Computational Statistics & Data Analysis*, *56*(6), 1405-1416. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.csda.2011.11.006>.
- Schweder, S., & Raufelder, D. (2021). Needs satisfaction and motivation among adolescent boys and girls during self-directed learning intervention. *Journal of Adolescence*, *88*, 1-13. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.01.007>.
- Semrud-Clikeman, M. (2007). Assessment of Social Competence in Children. In: *Social Competence in Children*. Boston, MA: Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-0-387-71366-3_3.
- Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (complete samples). *Biometrika*, *52*(3-4), 591-611. DOI: <https://doi.org/10.1093/biomet/52.3-4.591>.
- Shi, Q., Pavey, E. S., & Carter, R. E. (2012). Bonferroni-based correction factor for multiple, correlated endpoints. *Pharmaceutical statistics*, *11*(4), 300-309. DOI: <https://doi.org/10.1002/pst.1514>.
- Shiner, R. L. (2010). Mapping the landscape of personality in childhood and adolescence. *Social and Personality Psychology Compass*, *4*(11), 1084-1097. DOI: <https://doi.org/10.1111/J.1751-9004.2010.00315.X>.
- Sikora, Y. (2022). Adaptation as an object of scientific research: psychological and pedagogical analysis. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: "Pedagogy. Social Work"*, (2 (51)), 135-139. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.51.135-139>.
- Silva Moreira, J., Costa Ferreira, P., & Veiga Simão, A. M. (2024). Fostering self-regulated learning in preschool through dynamic assessment methodologies. *Plos one*, *19*(3), e0298759. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0298759>.
- Silva, C. D., Alexandre, B. H., Ferronato, R. F., Pontes, F. G., & Lima, O. D. (2024). Vygotsky EA Aprendizagem Sociointeracionista: O Papel Da Linguagem E Do Contexto Cultural Na Educação. *IOSR Journal of Business and Management*, *26*(11), 8-18. DOI: <https://doi.org/10.9790/487x-2611090818>.
- Silva, K. G. S. da., Santos, N. L. C. dos., Silva, F. T. de S., Sousa, S. G. N. de., Nascimento, C. D. do., Primo, C. de M. M. C., Silva, S. S. L., Sousa, R. J. de C. B. de O., Lima, J. O., Silva,

- M. A. de O., Mesquita, M. S. L. de, Cunha, A. H. dos S., Freitas, S. N. Q. de., Oliveira, C. de J. P., & Melo, K. C. (2021). Afetividade como prática metodológica na educação infantil: Uma revisão narrativa. *Research, Society and Development*, 10(4). DOI: <https://doi.org/10.33448/RSD-V10I4.14053>.
- Sima, M. (2019). Optimizarea dezvoltării competențelor socio-emoționale la preșcolari ca premise ale succesului școlar [Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai].
- Singh, M., Bangay, S., Grosseck, H., & Sajjanhar, A. (2023). Forest Classroom: A case study of educational augmented reality design to facilitate classroom engagement. *Multimodal technologies and interaction*, 7(5), 46. DOI: <https://doi.org/10.3390/mti7050046>.
- Slunjski, E. (2011). The development of autonomy in children in the pre-school educational process—a path to lifelong learning. *Pedagogijska istraživanja*, 8(2), 217-228. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/172474>.
- Smidt, W. (2017). Early childhood education and care in Austria: challenges and education policies. *Early Child Development and Care*, 188(5), 624–633. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1403431>.
- Soares, A. R. R. (2022). The family environment in the child's learning process. *Revista Gênero e Interdisciplinaridade*, 3(01). DOI: <https://doi.org/10.51249/gei.v3i01.656>.
- Sollars, V. (2018). Early childhood education in Europe. In Faircloth S. C. (Eds.), *Oxford Bibliographies in Education*. New York: Oxford University Press. URL: <https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/116638>.
- Son'kin, V. D., Ermakova, I. V., Makarova, L. V., & Paranicheva, T. M. (2024). Adaptation of a Child's Body to Primary School Education. *Human Physiology*, 50(2), 110–132. DOI: <https://doi.org/10.31857/s0131164624020104>.
- Soós, I., Dizmatsek, I., Ling, J., Ojelabi, A., Šimonek, J., Boros-Balint, I., Szabo, P., Szabo, A., & Hamar, P. (2019). Perceived autonomy support and motivation in young people: a comparative investigation of physical education and leisure-time in four countries. *Europe's Journal of Psychology*, 15(3), 509-530. DOI: <https://doi.org/10.5964/ejop.v15i3.1735>.
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *In Educational Psychology Review* (Vol. 17, Issue 2, pp. 125–146). DOI: <https://doi.org/10.1007/s10648-005-3950-1>.
- Sroufe, L. A., Egeland, B., Carlson, E., Collins, W. A., Grossmann, K. E., Grossmann, K., & Waters, E. (2005). Placing early attachment experiences in developmental context. *Attachment from infancy to adulthood: The major longitudinal studies*, 48–70.

- Stan, C. (2025). Stilurile educaționale și influența lor asupra clasei de elevi. În I. Albulescu, & H. Catalano (coord), *Managementul clasei de elevi* (pp. 501-512). București: Editura Publishing House.
- Stan, C., Manea, D. A., & Catalano, C. (2020). Teoria și practica evaluării educaționale- o perspectivă globală. În I. Albulescu, & H. Catalano (coord), *Sinteze de pedagogie generală. Ghid pentru pregătirea examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II profesori de toate specializările* (pp. 449-488). București: Editura Didactica Publishing House.
- Stan, L. (2014). *Pedagogia preșcolărității și școlărității mici*. Iași: Editura Polirom.
- Stan, L. (2017). Early education–Current content relevant to the training of trainers. In *Studies and Current Trends in Science of Education* (pp. 362-369). Editura Lumen, Asociația Lumen.
URL:<https://www.proceedings.lumenpublishing.com/ojs/index.php/lumenproceedings/article/download/535/535>.
- Stanciu, M. (1999). *Reforma conținuturilor învățământului. Cadru metodologic*. Iași: Editura Polirom.
- Stevenson, W. A. (2019). Examining school readiness. *Theses and Dissertations-Early Childhood, Special Education, and Counselor Education*. 74. DOI: <https://doi.org/10.13023/etd.2019.079>.
- Streiner, D. L. (2003). Being inconsistent about consistency: When coefficient alpha does and doesn't matter. *Journal of personality assessment*, 80(3), 217-222. DOI: https://doi.org/10.1207/S15327752JPA8003_01.
- Sugeng Soebardjo, D. A., & Fidrayani. (2024). The Relationship Between Teacher-Student Relationship and School Adjustment in Cilandak South Jakarta. *JOYCED: Journal of Early Childhood Education*, 4(2), 165–176. DOI: <https://doi.org/10.14421/joyced.2024.42-08>.
- Szecs, T. (2008). Teaching strategies: creative drama in preschool curriculum: teaching strategies implemented in Hungary. *Childhood Education*, 85(2), 120-124. DOI: <https://doi.org/10.1080/00094056.2009.10523078>.
- Șchiopu, U. (coord.) (1997). *Dicționar de psihologie*. București: Editura Babel.
- Șchiopu, U., & Verza, E. (1995). *Psihologia vârstelor*. Editura Didactică și Pedagogică.
- Șchiopu, U., & Verza, U. (1981). *Psihologia vârstelor*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Ștefan M. (2006). *Lexicon pedagogic*. București: Editura Aramis Print.

- Ștefan, C. A., & Kallay, E. (2010). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari*. Cluj-Napoca: Editura ASCR.
- Tadic, A. (2015). Student autonomy in classroom context: A critical perspective of the self-determination theory. *Nastava i Vaspitanje*, 64(1), 101–115. DOI: <https://doi.org/10.5937/NASVAS1501101T>.
- Taherdoost, H. (2016). Validity and reliability of the research instrument; how to test the validation of a questionnaire/survey in a research. *International Journal of Academic Research in Management (IJARM)*, 5. DOI: <https://hal.science/hal-02546799v1>.
- Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International journal of medical education*, 2, 53. DOI: <https://doi.org/10.5116/ijme.4dfb.8dfd>.
- Tăușan, L. (2014). *Adaptarea școlară. Demersuri aplicative la preadolescenți*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Teleková, R., Marcinekova, T., Tirpáková, A., & Gonda, D. (2023). Adaptation difficulties of children at the beginning of school attendance based on the optics of primary school teachers. *Children*, 10(2), 410. DOI: <https://doi.org/10.3390/children10020410>.
- Temple, J. A. (2019). Adult Health and Early Education: Age 37 impacts and economic benefits of the child-parent center intervention. DOI: <https://doi.org/10.3102/1446550>.
- TestCentral. (2025). *School readiness: Este sau nu important?* URL: <https://testcentral.ro/blog/school-readiness-este-sau-nu-important>.
- Tharp, R. G., & Gallimore, R. (1991). *Rousing minds to life: Teaching, learning, and schooling in social context*. Cambridge University Press.
- Thomas, F. (27 septembrie 2020). Les différents stades pour atteindre l'autonomie. COUCH'ING'MENT VOTRE. URL: <https://www.coachingment-votre.fr/les-differents-stades-pour-atteindre-lautonomie/>.
- Tomczak, M., & Tomczak, E. (2014). The need to report effect size estimates revisited. An overview of some recommended measures of effect size. URL: https://www.wbc.poznan.pl/Content/325867/PDF/5_Trends_Vol21_2014_%20no1_20.pdf.
- Tradition and Innovation Kindergarden (2017). No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373. URL: <https://tik.pixel-online.org/guidelines/pdf/1/ro.pdf>.
- Tronto, J., & Maury, H. (2009). Un monde vulnérable. Pour une politique du "care". *Lectures, Les rééditions*.
- UNICEF (2012). School readiness: A conceptual framework. URL: [http://www.unicef.org/education/files/Child2Child_ConceptualFramework_FINAL\(1\).pdf](http://www.unicef.org/education/files/Child2Child_ConceptualFramework_FINAL(1).pdf).

- Urbina, S. (2009). *Aspecte esențiale ale testării psihologice*. trad. Simona Reghintovschi, București: Editura Trei.
- Urbina, S. (2014). *Essentials of psychological testing*. John Wiley & Sons. URL: <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/14773/1/Susana%20Urbina.pdf>
- Usher, E. L., & Schunk, D. H. (2017). Social cognitive theoretical perspective of self-regulation. In *Handbook of self-regulation of learning and performance* (pp. 19-35). Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315697048-2>.
- Van Laar, C., & Sidanius, J. (2001). Social status and the academic achievement gap: A social dominance perspective. *Social psychology of education*, 4(3), 235–258. DOI: <https://doi.org/10.1023/A:1011302418327>.
- Vandenbroeck, M., Lenaerts, K., & Beblavý, M. (2018). Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them. URL: http://www.education-economics.org/fr/dms/EENEE/Analytical_Reports/EENEE_AR32.pdf.
- Vasquez, A. C., Patall, E. A., Fong, C. J., Corrigan, A. S., & Pine, L. (2016). Parent autonomy support, academic achievement, and psychosocial functioning: A meta-analysis of research. *Educational Psychology Review*, 28(3), 605-644. DOI: <https://doi.org/10.1007/S10648-015-9329-Z>.
- Vertel, A. (2023). John Bowlby's Attachment Theory as an Alternative to Psychoanalytical Concepts of Early Social and Emotional Development of a Child. *Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy*, 2 (31), 17-24. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2024-02-15-2-31-17-24>.
- Vision, V., Savitri, J., & Tjandraningtyas, J. M. (2024). Parent-Adolescent Conflicts Viewed from Emotional Independence and Parenting Styles. *Psymphathic: Jurnal Ilmiah Psikologi*, 11(2), 197–210. DOI: <https://doi.org/10.15575/psy.v11i2.26257>.
- Vîrgă, D. & Tisu, L. (2022). Cvasi-experimentul ca alternativă la cercetarea experimentală. În L.R. Diaconu-Gherasim, C. Măieran, M., & Curelaru, (coord), *Metode cantitative de cercetare: designuri și aplicații în științele sociale*. Iași: Editura Polirom.
- Vlad, M. (coord.) (2009). *Dicționar enciclopedic de psihopedagogie specială*. București: Editura Fundației „Gheorghe- Marin Speteanu”.
- Vrăsmaș, E. (2023). *Educația timpurie*. București: Editura Arlequin.
- Vygotsky, L.S. (1962). *Thought and Language*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Wahy, H. (2012). Keluarga sebagai basis pendidikan pertama dan utama. [The family is the first and foremost educational base.] *Jurnal Ilmiah Didaktika: Media Ilmiah Pendidikan Dan Pengajaran*, 12(2). DOI: <https://doi.org/10.22373/JID.V12I2.451>.
- Wallace, J. B. (2015). Why children need chores. *The Wall Street Journal*, 13. URL: <https://www.wsj.com/articles/why-children-need-chores-1426262655>.
- Wang, F. (2023). I Am My Own Master: Dewey's theory of pragmatism on Early Childhood Autonomy-Supporting Development. *World Journal of Education and Humanities*, 5(3), p. 89. DOI: <https://doi.org/10.22158/wjeh.v5n3p89>.
- Wang, G., Zhao, J., Van Kleek, M., & Shadbolt, N. (2023). 12 Ways to Empower: Designing for Children's Digital Autonomy. In *Proceedings of the 2023 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1-27). DOI: <https://doi.org/10.1145/3544548.3580935>.
- Weissgerber, T. L., Milic, N. M., Winham, S. J., & Garovic, V. D. (2015). Beyond bar and line graphs: time for a new data presentation paradigm. *PLoS biology*, 13(4), e1002128. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.1002128>.
- Welchons, L. W., & McIntyre, L. L. (2014). The transition to kindergarten for children with and without disabilities. *Topics in early childhood special education*, 35(1), 52–62. DOI: <https://doi.org/10.1177/0271121414523141>.
- West, B. T. (2009). Analyzing longitudinal data with the linear mixed models procedure in SPSS. *Evaluation & the health professions*, 32(3), 207-228. DOI: <https://doi.org/10.1177/0163278709338554>.
- West, B. T., Welch, K. B., & Galecki, A. T. (2022). *Linear mixed models: a practical guide using statistical software*. Chapman and Hall/CRC. DOI: <https://doi.org/10.1201/9781003181064>.
- Wing, C., Simon, K., & Bello-Gomez, R. A. (2018). Designing difference in difference studies: best practices for public health policy research. *Annual review of public health*, 39, 453-469. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-040617-013507>.
- Wood, D., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17(2), 89–100.
- Wu, S. (2024). The Influence of Family Nurturing Environment on Children's Emotions and Behaviors. *International Journal of Education and Humanities*, 14(2), 274–278. DOI: <https://doi.org/10.54097/ca4kqt80>.
- Yang, S., & Eunjoo Oh. (2024). Analysis of Children's Development Pathways based on Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory. *International Journal of Education and Humanities*, 16(3), 250-258. DOI: <https://doi.org/10.54097/vaap3p97>.

- Yi, Z. (2025). The Relationship Between Parental Autonomy Support, Psychological Control, and Academic Adaptation of Middle School Students: The Mediation of Parent-child Relationship and Self-efficacy. *Lecture Notes in Education Psychology and Public Media*, 78, 172-180. DOI: <https://doi.org/10.54254/2753-7048/2025.20497>.
- Yujin, J., & Hong, Y.-J. (2022). The Relation Between Korean Children's Autonomy and Motor Development Mediated by Teacher-Child Relationships: A Focus on Gender Difference. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(20), 13527. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph192013527>.
- Zawadzka, E. (2023). Kindergarten as an environment supporting the development of the child. Content analysis of Polish core curriculum of preschool education in the perspective of the concept of pedagogization as a facilitation of child development. *Studia z Teorii Wychowania*, XIV(4 (45)), 217-229. DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.1205>.
- Zbróg, Z. (2024). Autonomy of five-year-old children – results of observational studies. *Studies in Education Theory*, 49(4). DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.8968>.
- Zhang, J., Yan, L., Qiu, H., & Dai, B. (2018). Social adaptation of Chinese left-behind children: Systematic review and meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 95, 308-315. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.11.012>.
- Zhang, X., Sun, L., & Gai, X. (2008). Perceptions of teachers' and parents' regarding school readiness. *Frontiers of Education in China*, 3(3), 460-471. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11516-008-0030-6>.
- Zhuravleva, Z., Pavlova, A., Mironova, A., & Hamanovich, V. (2021). Study of the parental assessment of the adaptation of first-graders with health limitations to the educational organization, considering the features of the urban environment. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 98, p. 01023). EDP Sciences. DOI: <https://doi.org/10.1051/SHSCONF/20219801023>.
- Zimberoff, D., & Hartman, D. (2002). Attachment, detachment, nonattachment: Achieving synthesis. *Journal of Heart Centered Therapies*, 5, 3-94. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=1cbc5853e4f559f64f428d98d4d7e4394428491f>.
- Zimmer-Gembeck, M. J., Madsen, S. D., & Hanisch, M. (2011). Connecting the intrapersonal to the interpersonal: Autonomy, voice, parents, and romantic relationships in emerging adulthood. *European Journal of Developmental Psychology*, 8(5), 509-525. DOI: <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.567061>.

Zlochyak, M. (2020). The influence of parental attitudes on shaping child's development. *OsvitaObligiology*, 9, 75–85. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.8>.

Documente legislative:

Comisia Europeană/EACEA/Eurydice, 2019. *Date cheie privind educația și îngrijirea copiilor preșcolari în Europa – ediția 2019. Raportul Eurydice*. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene. DOI: <http://ec.europa.eu/eurydice/10.2797/169258>.

Comisia Europeană/EACEA/Eurydice/Eurostat (2014). *Date cheie privind educația și îngrijirea copiilor preșcolari în Europa. Raport al Eurydice și al Eurostat*, Oficiul pentru publicații al Uniunii Europene. DOI: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/10.2797/87879>.

Concluziile Consiliului privind educația și îngrijirea copiilor preșcolari: să oferim tuturor copiilor noștri cea mai bună pregătire pentru lumea de mâine (2011/C 175/03). URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XG0615\(04\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XG0615(04)&from=EN).

Consejería de Educación, Universidades, Ciencia y Portavocía. (2022). *Decreto 36/2022, de 8 de junio, del Consejo de Gobierno, por el que se establece la ordenación y el currículo de la etapa de Educación Infantil en la Comunidad de Madrid*. [Decretul 36/2022, din 8 iunie, al Consiliului de Administrație, de stabilire a organizării și curriculumului pentru etapa de educație timpurie a copiilor din Comunitatea Madridului]. Boletín Oficial de la Comunidad de Madrid. URL: <https://www.bocm.es/eli/es-md/d/2022/06/08/36/con>.

LBK no. 989 of 27/08/2024. Act on the Folkeskole (Bekendtgørelse af lov om folkeskolen), <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/989>

Legea nr. 56 din 1 aprilie 2019 pentru modificarea Legii educației naționale nr. 1/2011.

Ministère de l'Éducation nationale, de la Jeunesse et des Sports. (2015). *Socle commun de connaissances, de compétences et de culture* [Baza comună de cunoștințe, competențe și cultură]. URL: <https://www.education.gouv.fr/bo/15/Hebdo17/MENE1506516D.htm>.

Ministerul Educației Naționale. (2019). *Curriculum pentru educație timpurie*, aprobat prin OMEN nr. 4694/02.08.2019, București.

Ministerul Educației și Cercetării. (2020). *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OMEC nr. 5765/15.10.2020, București.

Ministerul Educației și Cercetării. (2023). *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*.

OME nr. 4019/15.03.2024 – *Metodologia de înscriere a copiilor în învățământul primar pentru anul școlar 2024 – 2025.*

Ordinul nr. 6478 din 30 august 2024 *de aprobare a Metodologiei privind portofoliul educațional al preșcolarului și al elevului din învățământul preuniversitar.*

Ordinul nr. 6.731 din 28 noiembrie 2023 privind aprobarea *Profilului de formare al absolventului.*

PED^a – Platformă de evaluare a dezvoltării, 3 - 6/7 ani, COGNITROM 2010.

Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, anexă la Ordinul de ministru nr. 4628/07.06.2024.